

ทศน. เพื่อนเรียนรู้

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมีนาคม 2550

คิดเป็น 50

- สมเด็จพระเจ้าฟ้า
แห่งการศึกษาลงชีวิต
- จากใจ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
พว.สำนักบริหารงานการศึกษา
นอกโรงเรียน
ผู้นำ ทศน. สู่ชุด NEW BRAND
- โสมสาศย์ ที่สตุล

สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่เศรษฐกิจพอเพียง

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมีนาคม 2550

กศน. เพื่อนเรียนรู้

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ : ดร.จรรยาพร ธรณินทร์ ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน
ประธานที่ปรึกษา : ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
รองประธานที่ปรึกษา : นางทิพวัลย์ มาแสง ดร.วิศน์ ศีลตระกูล

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ : นางดรุณี โยเฟือก
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : นางทองพิน ชันอาสา นางสาวเกติมศรี ศิริพยัคฆ์ นางอชราภรณ์ ไคว้ชชาภรณ์
 นายวิวัฒน์ไชย จันทน์สุคนธ์
ประจำกองบรรณาธิการ : นายอุทัย หนูแดง นางสาวประวีณ รอดเขียว นางพัฒนสุตา สอนเชื้อ
 นายสุรพงษ์ มั่นมะโน นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมการพัฒนางานการศึกษาออกโรงเรียน
2. เผยแพร่วิชาการ สารคดี และสาระการพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. ส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้
4. ส่งเสริมสื่อสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนทั่วประเทศ

เกณฑ์การพิจารณาบทความและสารคดี

1. เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. มีแง่คิดสร้างสรรค์เหมาะสมตามกาลสมัย
3. ให้ความรู้/แง่คิด
4. ใช้ภาษาสำนวนโวหารสุภาพ
5. ไม่โจมตีบุคคลและสถาบันใดโดยเฉพาะ
6. ความยาวไม่เกิน 5 หน้าพิมพ์

กติกา

1. ดับฉบับพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ จำนวนไม่เกิน 30 บรรทัด/หน้า ใช้อักษรยี่งสนา ขนาด 16 Point
2. ต้องแจ้งชื่อและที่อยู่ผู้เขียนให้ชัดเจน
3. เป็นสิทธิของกอง บก. ในการพิจารณาบทความลงตีพิมพ์ แก้ไข เพิ่มเติม หรือตัดทอน
4. เงินค่าตอบแทนค่าเขียนเรื่อง เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

บทความหรือข้อเขียนในวารสารนี้ เป็นความเห็นส่วนตัว กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่ผูกพันต่อสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนแต่อย่างใด

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด 79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทร. 0-2661-4567 โทรสาร 0-2579-5101 นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2550

สารบัญ

ฉบับติดเป็น เดือนมีนาคม 2550

- 4 สมเด็จพระเจ้าฟ้าแห่งการศึกษาตลอดชีวิต
- 7 จากใจ...ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
ผู้นำ กศน. สู่ยุค NEW BRAND
- 9 คิดเป็น คือ คิดพอเพียง ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์
- 12 คิดเป็น : เพื่อนเรียนรู้สู่นาคต ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ
- 24 มองย้อนอดีต...คิดเป็น กลุ่มพัฒนาสื่อ
- 34 ลองดูนะครับ ชาญชัย ศรีศรีวิชัย
- 37 คิดใหม่ ทำใหม่กับหลักสูตร กศน. กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
- 43 ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สามารถเรียนรู้ได้หรือไม่ กอง บก.
- 45 คิดเป็นกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคู อ.ดำริห์ จนาพิระกนิษฐ

ดอกลับประจำ

- 18 คนดี/งานเด่น ประกอบด้วย
- ผอ.นลินี ศรีสารคาม
 - โสมสเทย์ ที่สตูล
- 26 เวทีแลกเปลี่ยน ประกอบด้วย
- ต่างมุมมองคิดเป็น
 - ปัญหา...เยาวชนที่เราควรใส่ใจ
 - คิดให้ดี
 - คิดเป็นเมื่อวันก่อน
- 30 เกร็ดสุขภาพ
- 31 ข่าวความเคลื่อนไหวแวดวงชาว กศน.
- 40 มาอ่านหนังสือกันเถอะ
- 52 มุมนี้มีรางวัล

บท.

ขอบคุณ

ห่างหายกันไปนาน... นานหลายปีสำหรับวารสารการศึกษาออกโรงเรียน วันนี้ ได้คืนกลับมาด้วยวิสัยทัศน์ของผู้นำ กศน. ยุคใหม่ คนใหม่ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนคนปัจจุบัน ที่อยากให้ชาว กศน. ได้มีเวทีแลกเปลี่ยน ได้สื่อสารกันทางวิชาการ และวิถีปฏิบัติงานในชื่อว่า วารสาร “กศน. เพื่อนเรียนรู้” พบแนวคิดเรื่องนี้ของท่านผู้นำได้ภายในฉบับ

ฉบับปฐมฤกษ์ เราจึงขอประเดิมด้วย **ติดเป็น 50** เสนอบทความและแนวคิดของผู้รู้ ในเรื่องคิดเป็นจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทั้งที่เป็นคน กศน. และมุมมองจากคนข้างนอก รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการคิดเป็นในพื้นที่ทั่วประเทศ

คอลัมน์ คนดีงานเด่นจะเป็นหน้าต่างให้พวกเราได้มองเห็นคนทำงานของ กศน. ในทุกระดับ ทุกภูมิภาค ว่าคิดและทำงานกันอย่างไร จึงทำงานบรรลุผลสำเร็จ

นอกจากนี้ มุมนี้มีรางวัล มีปัญหา คำถามให้ขบคิดและมีรางวัลเป็นกำลังใจเล็กน้อย สิ่งที่สำคัญคือ อ่านแล้วต้องการเสนอความคิดหรือแลกเปลี่ยนความรู้ก็ส่งข้อเขียนกันมา สวัสดิ์ค่ะ

นางดรุณี ไยเผือก

บรรณาธิการวารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้

สมเด็จพระเจ้าฟ้า แห่งการศึกษา ตลอดชีวิต

ปัญญาเป็นทรัพย์ล้ำ
เป็นสิ่งอันประเสริฐ
อาจก่อเกียรติช่วยเข็ด
รู้จักนำตนพ้น

เลอเลิศ
ยิ่งล้ำ
ชูชื่อ
จากห้วงทุกซักรวม

พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พุทธศาสนสุภาษิตคำโคลง 11 ธันวาคม 2519

สมเด็จพระเจ้าฟ้าแห่งการศึกษา

จากพระราชนิพนธ์ที่อัญเชิญมากล่าวอ้างนี้ จะเห็นได้ว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงความจำเป็นที่มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาย่อมจะต้องแสวงหาความรู้หรือการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ปัญญา” ที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เป็นต้นเหตุแห่ง “ทุกข์” ได้ เพราะพระองค์ท่านเปรียบปัญญาดุจแสงสว่าง และทรงขยายความไว้ว่า

“...ตามหลักวิทยาศาสตร์ คนและสัตว์ จะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ จะต้องมิแสงสว่าง เช่น ถ้าเรานำเอาขวดใบหนึ่งไปตั้งไว้ในห้องที่มืดสนิท แสงสว่างลอดเข้าไม่ได้ แม้เราจะรู้ว่ามิขวดอยู่ในห้องนั้นก็จริง แต่เราก็ไม่สามารถมองเห็นขวดนั้นได้ เนื่องด้วยแสงสว่างจากนอกห้องไม่สามารถลอดเข้ามาในห้องได้ แต่ปัญญานั้น ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด เวลาใด ย่อมสามารถส่องนำทางให้แก่มนุษย์ได้ แสงธรรมดาจากดวงอาทิตย์ ดวงไฟ หรือแหล่งกำเนิดอื่น ๆ ก็ตาม ไม่อาจทำให้บุคคลที่สายตาพิการมองเห็นได้ แต่แสงแห่งปัญญานั้น อาจทำให้ทุกคนมองเห็นได้...”

หมายความว่า ปัญญาทำให้คนเราเห็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตได้

ปัญญาจะเกิดขึ้นได้อย่างไรและโดยวิธีการแสวงหา “ความรู้” หรือ “การศึกษา” คงเป็นคำตอบที่ทุกคนคงกล่าวได้ตรงกัน แต่การศึกษาโดยทั่วไปมิได้มีความหมายถึงเฉพาะการไปโรงเรียน ฟังคำสอนของครู อ่านหนังสือ หรือทำการบ้านเท่านั้น แต่ “การศึกษา” ในที่นี้หมายถึง การที่จะได้มาซึ่งความรู้ทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย ซึ่งรวมเรียกว่า การศึกษาตลอดชีวิต และควรต้องแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจนมีบางคนกล่าวว่า “ชีวิตคือการศึกษาและการศึกษาก็คือชีวิต” ทั้งนี้เนื่องจากวิชาการต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าตลอดเวลา หากผู้ใดไม่แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจะกลายเป็นผู้ต้อยโอกาสทางการศึกษาดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงพระราชทาน เนื่องในโอกาสวันไหว้ครู ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2526 ว่า

“วิชาการต่าง ๆ ในสังคมทุกวันนี้ มิได้อยู่นิ่งกับที่ แต่เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา คนที่เรียนจบสูง ๆ ถ้าอยากจะทำอย่างก้าวหน้า ควรทำการค้นคว้าศึกษาเล่าเรียนต่อไป แม้จะมีใบการศึกษาเล่าเรียนในระบบ เช่น อาจเข้ารับการอบรมสัมมนา ฟังการอภิปราย หรือชมนิทรรศการว่ามีอะไรใหม่ ๆ การฟังข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ก็จำเป็น ทำให้เรารู้ว่าวิทยาการก้าวหน้าไปถึงไหนแล้ว สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามันไม่อยู่กับที่ เช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา”

จากแนวพระราชดำริและพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เกี่ยวกับการศึกษา จะเห็นว่าพระองค์ทรงเป็นผู้ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทุกรูปแบบ และสนพระทัยที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่า นับจากเด็กเล็กไปถึงผู้ใหญ่และจาก

ผู้ไม่รู้หนังสือไปจนถึงผู้ที่เรียนจบปริญญาสูง ๆ ให้พยายามสนใจที่จะแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดไป แม้พระองค์เองซึ่งมีพระปรีชาญาณในทุกด้าน นับแต่ทรงสำเร็จการศึกษาดุษฎีบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง และทรงได้รับรางวัลเหรียญทองในสาขาวิชาบาลีสันสกฤต ศิลปศาสตร์ เรียนเยี่ยมตลอดหลักสูตร และทรงสำเร็จอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาตะวันออก (M.A. in Oriental Epigraphy) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร และการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาพัฒนาศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันดำรงพระยศเป็นพลเอกหญิง ตำแหน่งศาสตราจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และทรงเป็นอาจารย์บรรยายพิเศษของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีกด้วย แต่ก็ทรงมิได้นิ่งเฉยต่อการที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง สมกับที่ปวงชนชาวไทยได้ขนานนามพระองค์ท่านว่า “เจ้าฟ้านักการศึกษา”

พระผู้เป็นภาพลักษณ์ของ นักการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ในความหมายของ Edgar Faure อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประเทศฝรั่งเศสและคณะ ได้ให้ความหมายว่า “การศึกษาตลอดชีวิตไม่ใช่ระบบการศึกษาแต่อย่างใด หากเป็นแม่บทของการศึกษาโดยรวม โดยรวมเอกสารแต่ละแบบมาจัดให้มีความต่อเนื่อง ผสมผสานและเสริมซึ่งกันและกัน” และ R.H Dave นักศึกษาอีกผู้หนึ่งที่ให้นิยามของการศึกษาตลอดชีวิตว่า “การศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่พยายามมองการศึกษาในภาพรวม ซึ่งได้รวมเอาการศึกษาในระบบโรงเรียน (Nonformal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ให้มีการประสานสัมพันธ์ ทั้งในด้านของความต่อเนื่องของเวลา (ชั่วชีวิตคน) และเนื้อหา

(สาระที่คนต้องนำความรู้ไปใช้) ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และมีใจกว้างยอมรับว่าการเรียนรู้มีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ”

จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีภาพลักษณ์ของนักการศึกษาตลอดชีวิตอย่างชัดเจนที่สุด กล่าวคือ พยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาทุกรูปแบบ ทั้งการประชุม สัมมนา ทัศนศึกษาทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ ใช้อุปกรณ์การเรียนทุกประเภท นับตั้งแต่การใช้อุปกรณ์การสื่อสาร ดาวเทียม คอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนการแสวงหาความรู้ด้วยพระองค์เองด้านเนื้อหา ทรงสนพระทัยที่จะเรียนรู้ทุกเรื่อง ทั้งที่เกี่ยวข้องกับพระองค์เอง และเรื่องที่จะนำไปใช้เพื่อการแก้ปัญหาชีวิตของพสกนิกร ส่วนด้านสถานที่เรียนทรงสังเกตเห็นว่า ทุก ๆ สถานที่มีความรู้ที่จะให้พระองค์ศึกษา ไม่ว่าจะในป่าเขา ทุ่งนา โรงงาน หรือท้องทะเล เป็นต้น ทรงแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลทุกระดับ นับตั้งแต่เกษตรกร กรรมการผู้ใช้แรงงาน ครูอาจารย์ นักวิทยาศาสตร์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากการเสด็จพระราชดำเนินไปยังที่ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ หัวใจสำคัญของการเป็นนักการศึกษาตลอดชีวิต มีจุดเริ่มต้นอยู่ที่การฝึกตนให้เป็นคนต้นตัวต่อการศึกษา นั่นหมายถึง ความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็นในเรื่องในสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานไว้ว่า

“...เราควรคิดว่า เราเป็นได้ทั้งนักเรียนที่ดีตลอดเวลา และมีคุณสมบัติของครูที่ดีตลอดเวลา เช่นกัน ผู้ที่สนใจความรู้ต่าง ๆ ไม่ควรประมาทผู้อื่น ไม่ว่าจะผู้ใดเราควรถือว่า คนทุกคน สิ่งทุกสิ่ง เป็นครูให้ความรู้แก่เราได้หมด ถ้าเราประมาท คนหรือสิ่งนั้น

โดยไม่เปิดตา เปิดใจให้กว้างในการรับรู้ ขาดศรัทธาในครูผู้ให้ความรู้ เราอาจไม่ได้รับความรู้ที่ดี... แหล่งที่จะหาความรู้มีใช้เพียงแค่นบุคคลอาจเป็นแหล่งอื่น ๆ รอบตัว...”

จากพระราชดำรัสที่กล่าวนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นพระผู้เป็นแบบฉบับของนักการศึกษาตลอดชีวิตที่ดี พยายามแสวงหาความรู้ความเข้าใจสู่พระองค์เองตลอดเวลา โดยมีได้ทรงถือว่าสำเร็จการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต หรือเป็นผู้ที่มีสมบัติปัญญาเฉลียวฉลาด ได้รางวัลเหรียญทองในการเรียนแล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้จากชานาชาวไร่หรือบุคคลอื่นได้อีก ภาพที่พสกนิกรชาวไทยมักจะได้พบเห็นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินไป ณ ที่เป็นพระจริยาวัตรของการทรงสมุทบันทึกเหตุการณ์ ข้อมูลความรู้ที่พระองค์ได้รับจากบุคคลทุกระดับ และสิ่งแวดลอมรอบพระองค์ที่จะทรงนำมาวิเคราะห์วินิจฉัย เพื่อเป็นองค์ความรู้รวบรวมของพระองค์เองหรือทรงถ่ายทอดให้ผู้อื่นต่อไป นับเป็นพระจริยาวัตรที่ยากจะหาผู้ใดเสมอเหมือนในความเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ อย่างแท้จริง นอกจากความตื่นตัวต่อการศึกษาแล้ว พระองค์ทรงสนับสนุนอยากฝึกให้เด็กไทยมีความเป็นผู้ช่างสังเกต และได้สัมผัสกับสิ่งแวดลอม เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และวินิจฉัย และนำมาปฏิบัติได้ดังที่ทรงเล่าไว้ว่า

“...เมื่อวันทีไปอินโดนีเซีย มีเด็กอนุบาลจากโรงเรียนจิตรลดาไปส่งที่พระตำหนักจิตรลดาเด็ก ๆ เหล่านั้น ช่างซักช่างถามและมีความกล้าหาญเดินตรงไปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถามโน่นถามนี่หลายอย่างเกี่ยวกับวิทยุที่ทรงถือ เมื่อทรงอธิบายก็ฟังด้วยความสนใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพอพระทัยตรัสชมว่า ช่างสังเกตดี มีความสนใจสิ่งต่าง ๆ มาก และกราบบังคมทูลว่า ได้เห็นนโยบายการสอนไว้ โดยเน้นการสังเกตและฝึกให้แสดงออก ฝึกให้พูด หัดสังเกตธรรมชาติ...”

ทุกคนร่วมกันดีด ร่วมกันเขียนวาทะให้เกิดการแลกเปลี่ยนความดีดเยว: ๗

“ผมอยากเห็นเรื่องนี้
เป็นจริง เพื่อต้องการพัฒนา
ศาสตร์ของ กศน. ให้ก้าวต่อไป
และเป็นการเปิดเวทีแลกเปลี่ยน
ทางวิชาการที่ขาดหายไปนาน
จึงมอบหมายให้หน่วย
ศึกษานิเทศก์ และกลุ่มพัฒนา
การศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการ
โดย Concept ของเนื้อหา
ให้เป็น กศน. ยุคใหม่
ในยุคโลกาภิวัตน์ ปรับ look
ปรับวิสัยทัศน์ ปรับการทำงาน
ปรับกิจกรรม...”

จากใจ

ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้นำ กศน. สู่ยุค NEW BRAND

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงาน
การศึกษานอกโรงเรียน
ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
เป็นนักบริหารที่มากด้วยประสบการณ์
ความรู้ และความสามารถทางวิชาการ
ที่โดดเด่นในระดับประเทศและนานาชาติ
ได้รับทุนจาก World Bank ไปศึกษาต่อ
ระดับปริญญาโท Master of Education
สาขา Adult and Community College
Education จาก North Carolina State
ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี 2523
และได้รับปริญญาการศึกษาดุ๊กบัณฑิต
วิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร เมื่อปี 2529

จากประสบการณ์อันยาวนาน
ในการพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียน
ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ วันนี้อยู่ในฐานะ
ผู้บริหารมีแนวคิดในการสื่อสารการ
ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใน
องค์กรที่ต้องการให้มีวารสารที่รวบรวม
เผยแพร่งานวิชาการและนวัตกรรม
ใหม่ ๆ เหมือนกับที่เราเคยทำในอดีต
ภายใต้ชื่อ **“กศน. เพื่อนเรียนรู้”**

“ผมอยากเห็นเรื่องนี้เป็นจริง เพื่อ
ต้องการพัฒนาศาสตร์ของ กศน. ให้ก้าว

ต่อไปและเป็นการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนทาง
วิชาการที่ขาดหายไปนาน จึงมอบหมาย
ให้หน่วยศึกษานิเทศก์และกลุ่มพัฒนา
การศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการโดย
Concept ของเนื้อหาให้เป็น กศน.
ยุคใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ **ปรับ look
ปรับวิสัยทัศน์ ปรับการทำงาน ปรับ
กิจกรรม...**

คณะทำงานรับ Concept ไปแล้ว
ได้ช่วยกันคิดมา “กศน. เพื่อนเรียนรู้”
จะออกรายไตรมาส 4 ฉบับ เป็น Theme
4 ฉบับ ก็ 4 Theme ฉบับแรก มีนาคม
50 คิดเป็น ’50 มิถุนายน การพัฒนา
คุณภาพ กศน. กันยายน การเรียนรู้
ตามอัธยาศัย ฉบับสุดท้าย กศน. เพื่อ
เศรษฐกิจพอเพียง

ทุกคนร่วมกันคิดร่วมกันเขียน
อยากให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด
เยอะ ๆ ผมเองก็จะร่วมคิด ร่วมเขียนด้วย
ผู้เชี่ยวชาญช่วยศ อิมสุวรรณ ผมก็ขอให้
เขียน ผู้บริหารและพี่น้อง กศน. ในพื้นที่
ก็อยากให้อ่านอยากให้เขียนถึงการทำงาน
และการพัฒนางานที่เราคิดเราทำตาม
วิถีที่เป็น “แก่น” ของ กศน. กันอย่างไร”

คิดเป็น คือ... คิดพอเพียง

ดร.ชัยศ อิ่มสุวรรณ

เมื่อ ครั้งที่ท่านอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เริ่มคิดเรื่อง คิดเป็น ท่านเล่าว่า ได้อธิบายให้ฝรั่งรู้ว่า การที่คนไทยยังมีความสุข ยังยิ้มได้ ร้องเพลงได้ แม้ว่าชีวิตความเป็นอยู่จะยากลำบากยากจนเพียงใด เป็นเพราะคนไทยเราคิดเป็น ต่อจากนั้นจึงได้มีการคิดต่อและพัฒนาความคิดต่อเนื่องจนกลายเป็นหลักคิดสำคัญของการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกโรงเรียน สรุปโดยย่อของแนวคิดหลัก ๆ ก็คือ

- มนุษย์เราทุกคนล้วนต้องการความสุขด้วยกันทั้งสิ้น
- แต่ความสุขของมนุษย์แต่ละคนก็แตกต่างกันตามพื้นฐานและความต้องการของแต่ละคน
- ความสุขที่ได้นั้นขึ้นอยู่กับ การปรับตัวของแต่ละคนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งแต่ละคนก็มีวิธีการของตนเอง
- การปรับตัวของมนุษย์ ตั้งอยู่บนหลักการตัดสินใจที่จะเลือกวิถีทางของตนอย่างไร
- การตัดสินใจเป็นการคิดตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลรอบด้าน อย่างน้อยก็ 3 ด้าน คือ ด้านตนเอง ด้านสังคม และด้านวิชาการ
- เมื่อตัดสินใจแล้วได้ผลคือความสุข เราถือว่าเขา “คิดเป็น” แต่ถ้าตัดสินใจไปแล้วเป็นทุกข์

แสดงว่าข้อมูลไม่พอ ต้องตัดสินใจใหม่ ข้อสังเกต คือ ไม่มีการบอกว่า คิดไม่เป็น

แนวความคิดเรื่อง “คิดเป็น” ถูกบอกต่อและสั่งสอนกันในหมู่นักการศึกษานอกโรงเรียนที่เป็นสาธุศิษย์ ท่านอาจารย์ ดร.โกวิท และนำไปเป็นสาระของการเรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน

กรณีศึกษาเรื่องแป๊ะซง กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของคนคิดเป็น และกลายเป็นเรื่องคลาสสิกที่ชาวการศึกษานอกโรงเรียนพูดถึงอยู่เสมอ ๆ และมักจะใช้เป็นคำนิยามว่า คนนั้นคนนี้เป็นแป๊ะซง เพราะเป็นคนที่รู้จักตัวเอง รู้ว่าควรทำอะไร ไม่ควรทำอะไร ควรใช้ชีวิตอย่างไร เราถ่ายทอดออกมาเป็นเพลงร้องในการฝึกอบรมว่า

“คนคิดเป็นนั้นดูเด่นหนักหนา
แก้ปัญหาชีวิตพาสุสันต์
ชีวิตนี้ทำความดีทุก ๆ วัน
อยู่ร่วมกันในสังคมสุขสมเอย”

แต่ถึงเราจะชื่นชมคนอย่างแป๊ะซงว่าเป็นคนคิดเป็นอย่างไรก็ตาม เรายังอดสงสัยไม่ได้ว่า ทำไมแป๊ะซงตัดสินใจไม่รับเงินก้อนใหญ่ของเศรษฐีมาเพื่อความสะดวกให้ตัวเอง เพราะเศรษฐีคงไม่เดือดร้อน แถมจะมีความสุขเสียอีก ถ้าแป๊ะซงมีความสุขแล้ว มาสืบทอดให้ฟัง

ทั้งวัน เราเองก็อดคิดไม่ได้ว่า ถ้าเราเป็นแป๊ะซง เราจะตัดสินใจอย่างนั้นหรือเปล่า ถ้าเราไม่คิดอย่างแป๊ะซง เราเป็นคนคิดเป็นหรือเปล่า ท่านอาจารย์ ดร.โกวิท มัทกอบอกอยู่เสมอ ๆ ว่า “คิดเป็น” ของใครของมัน เรื่องเดียวกัน เราคิดอย่างนี้ เราก็คิดเป็นของเราในขณะที่คนอื่นอาจคิดไม่เหมือนเราแต่เขาก็คิดเป็นของเขาสรุปได้ทันองว่า ทุกคนคิดเป็นกันหมดเลย ถ้าการคิดและตัดสินใจนั้น ทำให้เราเป็นสุข ไม่ทำให้ใครหรือสังคมเดือดร้อน ถึงกระนั้นก็ตามเรื่องใครคิดเป็นคิดไม่เป็น ก็ยังคงเป็นประเด็นปลายเปิดให้พวกเราและนักศึกษา กศน. รุ่นก่อน ๆ ถกเถียงอภิปรายกันอย่างสนุกสนานกว่าจะรู้ว่ามันเป็นอุบายฝึกให้พวกเราคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ ได้เถียงอย่างมีเหตุผล มีมารยาท และ “คิดเป็น” ตามแบบของเรา

แนวความคิดเรื่องคิดเป็น ผลสรุป ๆ ใฝ่ ๆ อยู่ในวงการศึกษามาช้านาน เช่น ไปเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่า ต้องการให้นักเรียนเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ตอนปฏิรูปการศึกษาก็มีการพูดกันถึงว่าทำอะไรคนไทยจึงจะคิดเป็น ทำไปทำมาแป๊ะซงที่เป็นสัญลักษณ์ของคิดเป็นเลยถูกจับบวชให้เป็นพระไป เพราะไปอธิบายว่าคิดเป็น คือ คิดแบบโยนิโสมนสิการ จริง ๆ แล้ว คิดเป็นคงไม่ลึกซึ้งซับซ้อนขนาดนั้น แต่ก็ยังไม่มีความตอบว่าคิดอย่างไรจึงคิดเป็น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และได้มีผู้ที่อธิบายขยายความ พระบรมราโชวาทนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความคิดเรื่องพอเพียงที่ประกอบด้วย

- ความพอประมาณ ไม่มาก ไม่น้อย ไม่สุดโต่งไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นทางสายกลาง
- ความมีเหตุผล อธิบายได้ว่า เป็นเพราะเหตุใด เป็นไปเพื่อประโยชน์ใด มีใจเรื่องคิดเอาเอง แต่มีคำอธิบายที่รับฟังได้

- ความมีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งจะรับผลกระทบที่เกิดขึ้น ไม่ชวนเซไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

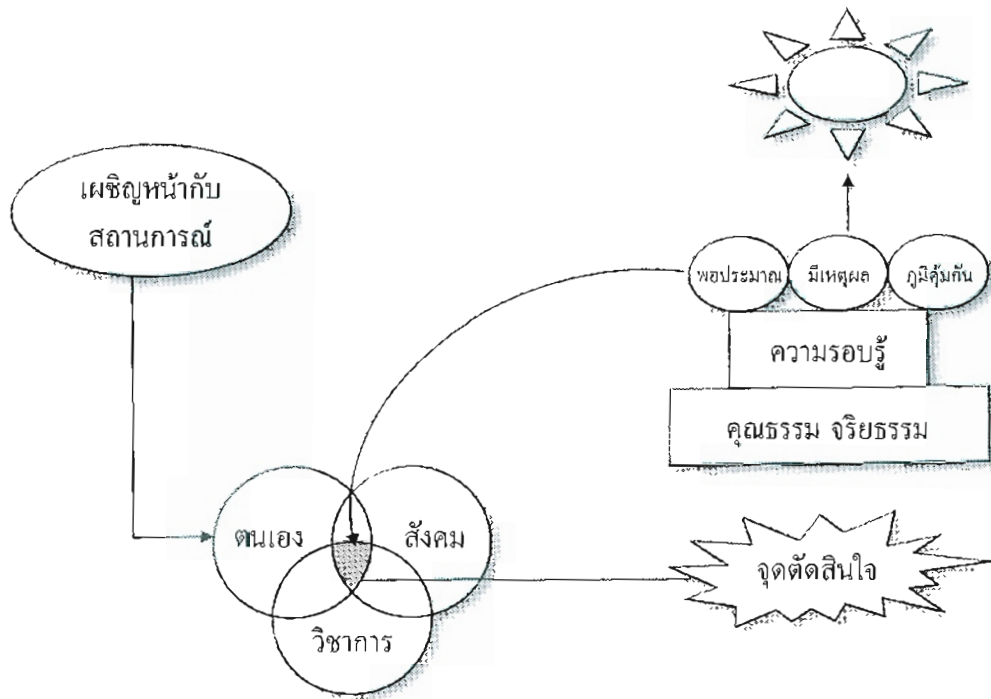
ยังต้องมีเงื่อนไขสำคัญ คือ

- ความรอบรู้ในวิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านอย่างจริงจัง และสามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้
- ความมีคุณธรรม โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต มีความมานะอดทน พากเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

พระบรมราโชวาท เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นเหมือนดั่งแสงสว่างที่ทำให้ความสงสัยเรื่องคิดเป็นกระจ่างชัดขึ้น เราจึงเข้าใจว่า การที่แป๊ะซงไม่รับเงินก้อนใหญ่ของเศรษฐีมาเพื่อหาความสุขให้ตัวเองนั้น เป็นเพราะแป๊ะซงรู้จักพอประมาณปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้พอเหมาะพอสมกับตนเอง รู้จักเหตุผล มีภูมิคุ้มกันตนเองอย่างดี รู้ว่าตัวเองทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้

ดังนั้น เราอาจกล่าวได้ว่า คิดเป็น คือ คิดพอเพียง เพราะในขณะที่เรากำลังตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลรอบด้านนั้น ในความเป็นจริงมนุษย์เราไม่เคยมีโอกาสตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลครบถ้วนเลย หลักคิดที่จะช่วยให้คิดเป็นสมบูรณ์ที่สุดจึงเป็นหลักคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อเราเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใดใดที่จะต้องตัดสินใจ หลักคิดเรื่องคิดเป็น บอกว่าต้องหาข้อมูลอย่างรอบด้าน อย่างน้อยข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลด้านวิชาการ เมื่อดูข้อมูลแล้วตัดสินใจโดยใช้หลักพอเพียง คือ ดูว่าอะไรจึงจะพอประมาณ ไม่มาก ไม่น้อย ไม่สุดโต่งไป อะไรจึงจะเป็นเหตุเป็นผลอธิบายได้ อะไรพอจะเป็นภูมิคุ้มกัน รวมทั้งมีความรู้มารองรับเช่นเดียวกัน มีคุณธรรมกำกับจุดตัดสินใจนี้ในที่สุดก็เป็นภาวะที่เหมาะสมกับคนแต่ละคน จึงควรถือได้ว่า “คิดเป็น”

ผมตามหาแป๊ะซงอยู่นานไม่ทราบว่าย้ายไปไหนที่แท้ก็อยู่ใกล้ ๆ นี้เอง แถมเดี๋ยวนี้ใส่เสื้อเหลือง มีตราสัญลักษณ์ 80 พรรษา สวมสายรัดข้อมือ

สีเหลืองเสียด้วย แป๊ะซงยิ้มให้ผมแล้วพูดเบา ๆ ว่า “อ้าวคิดเป็นเพราะอ้าวคิดพอเพียงตามพระเจ้าอยู่หัว”

แป๊ะซง

แป๊ะซง มีอาชีพขายเต้าฮวยในตลาด พอตกบ่าย ทุกวันก็ขายหมด แกร็บเก็บข้าวของล้างถ้วยชาม เรียบร้อย พอตกเย็นก็ออกมาล้างสีชอยู่หน้าบ้านด้วยความสุขใจเป็นประจำ ใกล้เคียงที่แป๊ะซงอยู่อาศัย มีบ้านท่านเศรษฐีท่านหนึ่ง มีชีวิตอย่างสมบูรณ์พูนสุข ตกเย็น ๆ ท่านเศรษฐีมักจะได้ยินเสียงชของแป๊ะซง ทำให้มีความสุขมาก วันหนึ่งเศรษฐีก็คิดขึ้นมาได้ว่า ถ้าแป๊ะซงมีเงินก้อนใหญ่สักก้อนก็ไม่ต้องออกไปขายเต้าฮวย คงจะมีความสุขนั่งสีชให้ฟังทั้งวันได้ เศรษฐีจึงไปหาแป๊ะซงชื่นชมความสามารถในการสีชแล้ว

เอาเงินให้แป๊ะซงประมาณ 50,000 บาท หัวใจว่า แป๊ะซงยังคงมีความสุข

ตั้งแต่แป๊ะซงได้เงินก้อนใหญ่ไป เสียงชก็เงียบหายไป บ้านช่องก็ปิดเงียบ แป๊ะซงหายไปหลายวัน แล้วก็กลับมาพบเศรษฐีคนเดิม บอกว่า ตั้งแต่ได้เงินไป ไม่มีความสุขเลย กินไม่ได้นอนไม่หลับ ขอคืนเงินดีกว่า เศรษฐีรับเงินมาอย่างง ๆ ไม่เข้าใจว่า แป๊ะซงคิดอะไร ตกเย็นเสียงชของแป๊ะซงก็ดังขึ้นอย่างมีความสุขเหมือนเดิม แป๊ะซงสรุปกรณีนี้ว่า “อ้าวคิดเป็น”

* เป็นเรื่องแต่งสำหรับเป็นกรณีศึกษาเรื่องคิดเป็น

คิดเป็น : เพื่อนเรียนรู้สู่ออนาคต

ดร.ทองอยู่ แก้วไทรอะ

ชมรมอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน

ด ร.โกวิท

ร.หนึ่ง

ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เคยเล่าให้ฟังว่ามีเพื่อนฝรั่งถามว่า ทำไมคนไทยบางคนจนก็จนอยู่กระต๊อบเก่า ๆ ทำงานก็หนัก แต่กลับบ้านยังนั่งเป่าขลุ่ยได้ ท่านตอบไปว่า เพราะเขาคิดเป็น เขาจึงมีความสุขสงบ ไม่ทุกข์ไม่เดือดร้อนทรมานทुरายเหมือนคนอื่น ๆ คำถามที่ตามมาเป็นหางว่าวก็คือ แล้ว “คิดเป็น” มันคืออะไร อยู่ที่ไหน คิดอย่างไร ได้อย่างไร ฯลฯ ดูเหมือนจะเป็นคำไทยง่าย ๆ ธรรมดา ๆ แต่ก็ออกจะลึกล้ำชวนให้สงสัยใฝ่หาคำตอบยิ่งนัก

“คิดเป็น” ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ใช้คำนี้เพื่ออธิบายถึงคุณลักษณะที่สำคัญของมนุษย์ที่พึงประสงค์ และจะทำให้เป็นเป้าหมายสำคัญในการให้บริการการศึกษา ผู้ใหญ่กับประชาชนในราวปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา “คิดเป็น” ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานเบื้องต้นที่ว่าความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คนจะมีความสุขก็ต่อเมื่อมีการปรับตัวและปรุงแต่งสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมเข้าหากันอย่างผสมกลมกลืนจนเกิดความพอดี ซึ่งทั้งนี้จะต้องสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาและสรรพสิ่งหรือสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ด้วยการใช้ข้อมูลที่ถูกต้องรอบคอบ และพอเพียงอย่างน้อยสามประการ คือ

การรู้จักและเข้าใจตนเอง การรู้จักสังคม สิ่งแวดล้อม และนำเอาข้อมูลทางวิชาการมาเป็นหลักในการตัดสินใจ หากยังไม่พอใจกับผลที่เกิดขึ้นก็ไม่ท้อถอย พยายามหาข้อมูลเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์แก้ปัญหาใหม่ จนกระทั่งสามารถตัดสินใจเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมที่สุดได้ การคิดถึงข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสรรพสิ่งแวดล้อมให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ จะเป็นข้อได้เปรียบที่ช่วยให้การตัดสินใจไม่ค่อยผิดพลาด ท่านอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เคยเปรยให้พวกเราฟังว่า “คิดเป็น” เป็นคำเฉพาะที่หมายรวมทุกอย่างไว้ในตัวมันเองแล้ว เป็นคำที่บูรณาการเอาการคิด การกระทำ การแก้ปัญหา ความเหมาะสมและความพอดีมารวมไว้ในคำว่า “คิดเป็น” หหมดแล้ว นั่นคือ ต้องคิดเป็น ทำเป็น อย่างเหมาะสมจนเกิดความพอดี และแก้ปัญหาได้ด้วย ไม่ใช่เพียงคิดอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม คำปรารภก็คือ คำปรารภ ไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน เมื่อมีการยกขึ้นเป็นประเด็นสนทนา ท่านอาจารย์กลับยิ้มและกล่าวว่า ทุกคนคิดต่างกัน ด้วยเหตุด้วยผลที่ต่างกัน ไม่มีใครผิด ยิ่งคิดยิ่งวิเคราะห์ก็ยิ่งได้ความจริงมากขึ้น กว้างขวางขึ้น รอบคอบขึ้น คิดเป็นจึงเป็นปรัชญาแนวคิด หรือความเชื่อพื้นฐานที่ลุ่มลึกมาจนทุกวันนี้ เรื่องนี้ รศ.ดร.ชูเกียรติ

ลีสัวร์รณ⁽¹⁾ ศิษย์เอกคนหนึ่งของท่านอาจารย์ ดร.โกวิท ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ถูกต้องว่า “ความคิดเรื่องคิดเป็น ซึ่งก็หาแหล่งค้นคว้าได้ยากมาก เพราะข้อเสนอของท่านส่วนใหญ่เสนอในการบรรยายซักถามในโอกาสต่าง ๆ มากกว่าการเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร” กัทธาธา ต่อตระกูล ยมนาต⁽²⁾ กล่าวถึงการคิดของอาจารย์ ดร.โกวิท ได้อย่างน่าฟังและดูเหมือนจะใกล้เคียงกับความจริงที่สุดว่า “เป็นการคิดที่สิ้นไหล รวดเร็ว และหลุดพ้น” เนื่องจาก “คิดเป็น” เป็นแนวคิดเป็นความเชื่อ เป็นความจริงในชีวิตที่ไม่ได้จารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นักวิชาการหลายท่านจึงพยายามอธิบายขยายความไปตามความคิดเห็นของตน ทำให้ “คิดเป็น” มีทัศนะที่แตกต่างหลากหลายออกไป ในรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งศาสตราจารย์อุ๋นตา นพคุณ ได้ประมวลและวิเคราะห์ไว้อย่างน่าสนใจ ในเรื่องเดียวกันนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลีสัวร์รณ⁽¹⁾ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ความคิดเรื่องคิดเป็นของท่านอาจารย์มีความลุ่มลึกและเชื่อมโยงแนวคิด/ประสบการณ์ที่ท่านอาจารย์ได้รับจากแนวคิดของ Dewey และทัศนะของกลุ่ม Humanism เข้ากับวิถีชีวิตตะวันออกได้อย่างกลมกลืน จนนักวิชาการตะวันตกแทบจะไม่ได้สังเกตเห็น”

ท่านอาจารย์สุนทร สุนันท์ชัย⁽²⁾ มีความเห็นอีกแนวหนึ่งว่า “วิธีคิดของ Dewey และวิธีคิดทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาแบบอริยสัจ 4 ของพุทธศาสนา ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี นำเสนอนั้น แม้จะเป็นแนวคิดที่มีมาช้านานแล้ว แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างที่ผู้แก้ปัญหาไม่ได้ใช้ข้อมูลโดยรอบด้าน เช่น ใช้ข้อมูลจากตำรา หรือความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างเดียว ไม่ได้ใช้ข้อมูลของตนเอง

ครอบครั้วมาคิดค้น ไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมกับสังคม สิ่งแวดล้อม และชุมชน มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมด้วย ท่านอาจารย์สุนทร สุนันท์ชัย⁽³⁾ กล่าวถึง ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ว่า “ดร.โกวิท ได้ยกตัวอย่างวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ว่า เป็นการคิดแบบวิชาการ ซึ่งเวลาปฏิบัติจริงยังมีตัวแปรอื่นอีกมาก ทำให้ไม่ได้ผลตามที่คิดไว้ก็ได้ ตัวแปรดังกล่าวคือสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และตัวของบุคคลผู้ตัดสินใจนั้นด้วย... การพิจารณาเลือกรับสิ่งใดจึงต้องกระทำโดยมีข้อมูลรอบด้าน และมีความพร้อมที่จะรับสิ่งนั้น”

“คิดเป็น”

ก็เป็นมาเป็นวงดประกอบที่สำคัญ องงานการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียน

อาจารย์ดำริห์ จนาพิระกนิษฐ⁽⁴⁾ ศิษย์เอกอีกสายหนึ่งของอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ได้ย้ำเสมอว่า คิดเป็น คือ ปรัชญาของการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกกระบบ เช่นเดียวกับที่อาจารย์สุนทร สุนันท์ชัย⁽⁵⁾ กล่าวไว้ว่า “คุณูปการที่ท่านอดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ได้มีต่อการศึกษาไทยที่ควรถือว่าสำคัญยิ่งประการหนึ่งก็คือ การพัฒนาปรัชญาการศึกษานอกกระบบขึ้น”

กล่าวโดยรวมแล้ว คิดเป็น ไม่ว่าจะป็นปรัชญาความเชื่อพื้นฐาน หรือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนก็ตาม

(1) รศ.ดร.ชูเกียรติ ลีสัวร์รณ “การศึกษาตลอดชีวิตตามแนวทางของท่านอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์” วิถีกระบี่ วิถีธรรม กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 2544

(2) (3) สุนทร สุนันท์ชัย “คิดเป็น” วิถีกระบี่ วิถีธรรม กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 2544

(4) (5) ดำริห์ จนาพิระกนิษฐ “อ้อ... อ้อกา ดร.ทองอยู่ คนกล้าที่ไม่นับถือ” ไตร่ตรอง กรุงเทพมหานคร 2544

(1) รศ.ดร.ชูเกียรติ ลีสัวร์รณ “การศึกษาตลอดชีวิตตามแนวทางของท่านอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์” วิถีกระบี่ วิถีธรรม กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 2544

(2) กัทธาธา ยมนาต และคณะ อาลัยอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ วิถีกระบี่ วิถีธรรม กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 2544

คิดเป็นก็เข้ามาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของงาน การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนอย่างเป็นทางการ มากยิ่งขึ้น โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จ โครงการรณรงค์เพื่อการเรียนรู้หนังสือ โครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3-4 โครงการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตภูเขต (ศศช.) ในระยะ แรกเริ่มโครงการเดลซีโลพี (กศ.พต.) โครงการพัฒนา อาชีพชุมชนยั่งยืน (พ.อ.ย.) ในระยะต่อมาและ แม้กระทั่งโครงการชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่า ที่แม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโครงการในระยะหลัง ๆ นี้ก็ตาม ล้วนแต่มี “คิดเป็น” เป็นกระดูกสันหลังทั้งสิ้น

รูปแบบของ “คิดเป็น” ที่บูรณาการอยู่ในงาน และโครงการต่าง ๆ ทางศึกษานอกโรงเรียนนั้น จะมีให้เห็นอยู่ทั่วไปทั้งในหลักสูตร สื่อ กระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ การฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากร

“คิดเป็น” ในหลักสูตรจะปรากฏอยู่ที่เนื้อหา หลักสูตร และกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยการ พัฒนาหลักสูตรจะเริ่มด้วยการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลและชุมชนเป้าหมาย ก่อนเป็นการยอมรับในความแตกต่างของบุคคลและ เปิดทางให้นำปัญหาและความต้องการของบุคคล และชุมชนมาเป็นสาระในการเรียนรู้ เพื่อหาคำตอบ ให้กับตนเองและชุมชนด้วย ในส่วนของสื่อ และกระบวนการเรียนรู้นั้น “คิดเป็น” ได้ แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายของสื่อ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เสนอข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งในส่วนของวิชาการและสังคม สิ่งแวดล้อม มีประเด็นให้ผู้เรียน ได้นำข้อมูลของตนเอง ทั้งความรู้ ความสามารถ สถิติปัญหา มาช่วยกัน วิเคราะห์ อภิปรายหาเหตุผล แก้ไขปัญหา หาคำตอบให้กับตนเอง และชุมชนร่วมกัน ในเวลาเดียวกัน ก็ได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการ แก้ปัญหานั้น ๆ ไปด้วย เช่น ทักษะ ทางคณิตศาสตร์ การอ่าน เขียนภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ทักษะชีวิตอื่น ๆ เช่น การเป็นผู้นำ ภูมิปัญญาไทย เป็นต้น

กระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” นี้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้สอนเป็นผู้จัดโอกาสจัดกระบวนการ จัดระบบข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้ง การกระตุ้นให้กระบวนการคิดและวิเคราะห์ได้ใช้ข้อมูล อย่างหลากหลายและลึกซึ้ง ผู้สอนต้องได้รับการฝึก อบรมและพัฒนาให้รู้จักคิดเป็นด้วยกระบวนการ คิดเป็นเช่นเดียวกัน ด้วยกระบวนการคิดเป็น ผู้เรียน จะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เรียนจาก ปัญหาและความต้องการของตนเอง มีการอภิปราย ถกเถียงอย่างเต็มที่ มีการทำงานเป็นกลุ่ม มีการพัฒนา กระบวนการกลุ่ม มีการใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้าน เป็นการเรียน จากวิถีชีวิตจริง จากการทำงาน โดยมีครูซึ่งเปลี่ยน

บทบาทมาเป็นผู้จัดการความรู้หรือผู้อำนวยการความ
สะดวกมากขึ้น

จากกรณีตัวอย่างหลายงานหลายโครงการ
การศึกษานอกโรงเรียนในอดีตถึงปัจจุบัน เช่น โครงการ
การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โครงการการศึกษา
ตามอัธยาศัย โครงการพัฒนาอาชีพชุมชนยั่งยืน การพัฒนา
อาชีพ การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อการสำรวจและวิเคราะห์
ข้อมูล “คิดเป็น” ยังครอบคลุมไปถึงจิตวิญญาณของ
คนทำงาน กศน. ที่หล่อหลอมกันมาจากพี่สู่น้อง
นับสิบ ๆ ปี เป็นต้นว่า การเคารพคุณค่าของความ
เป็นมนุษย์ของคนอย่างเท่าเทียมกัน การทำตัวเป็น
สามัญ เรียบง่าย ไม่มีมุม ไม่มีเหลี่ยม ไม่มีอัตตาให้เกียรติ
ผู้อื่นด้วยความจริงใจ ในดีมีเสีย ในเสียมีดี ในขามมีตำ
ในด้ามมีขาว ไม่มีอะไรที่ขาวไปทั้งหมด และไม่มีอะไร
ที่ดำไปทั้งหมด ต้องมองในส่วนดีของผู้อื่นอยู่เสมอ
เป็นต้น

“คิดเป็น” ดำรงความเป็นศักดิ์เป็นศรีให้กับ
งานการศึกษานอกโรงเรียนอยู่หลายสิบปี ระหว่างนั้น
ก็จะมีการเผยแพร่กระจายความคิดออกไปกว้างขวาง
ไม่เฉพาะในแวดวงการศึกษาออกโรงเรียนเท่านั้น
แต่ลูกกลมเข้าไปในการศึกษาในโรงเรียนด้วย มีการ
กล่าวขวัญและขยายผลอย่างรวดเร็ว ทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ กรมการศึกษานอกโรงเรียนสมัยนั้น
ได้ออกจดหมายข่าวราย 3 เดือน ทั้งภาษาไทย
และภาษาอังกฤษ ภายใต้หัวข้อว่า จดหมายข่าวคิดเป็น
หรือ Khit Pen Newsletter ส่งทั่วประเทศและ
หลายประเทศในเครือยูเนสโก ซึ่งแม้จดหมายข่าวดังกล่าว
จะหยุดดำเนินการไปนานหลายปี แต่การติดต่อ
แลกเปลี่ยนและสื่อสารกับเพื่อนสมาชิกที่สนใจเรื่องนี้
ยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม แม้ “คิดเป็น” จะประสบ
ความสำเร็จระดับหนึ่งในตัวเอง ในด้านการพัฒนาคุณภาพ
ของคนและคุณภาพของงาน แต่คิดเป็นก็ไม่สามารถ
เข้าไปจับหัวใจจิตหัวใจของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผลพวง
ของการศึกษานอกโรงเรียนอย่างทั่วถึง ไม่เว้น
แม้กระทั่งคนทำงานการศึกษานอกโรงเรียนเองอีก

จำนวนหนึ่งที่จะ “เสียเลย” กับเรื่องเช่นนี้อยู่มาก
มีปรากฏการณ์หลายอย่างที่ฟ้องว่า คนเหล่านั้นยังคิด
ไม่เป็น อาทิ ความพึงพอใจเพื่อใช้ในการใช้ชีวิตประจำวัน
การมีสุข สำนอนทางเพศ ดิตยาเสพติดจนถึงการก่อ
อาชญากรรมต่าง ๆ การฆ่าตัวตายหนีปัญหาเศรษฐกิจ
และโรคร้าย ตลอดจนหนีปัญหารักไม่สมหวัง ฯลฯ
และที่สำคัญผู้สอนทั้งการศึกษาในโรงเรียนและ
การศึกษานอกโรงเรียนจำนวนไม่น้อยยังเมินต่อการใช้
กระบวนการคิดเป็น ในการจัดการเรียนรู้ แม้จะมีการ
เน้นไว้ในหลักสูตรและในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติไว้หลายปีแล้วก็ตาม จากการวิเคราะห์และวิพากษ์
วิจารณ์ในหลายเวทีพบว่า อุปสรรคสำคัญที่เป็นปัญหา
การนำหลักการหรือปรัชญาคิดเป็นไปปฏิบัติในชีวิตจริง
มีหลายประการเช่นกัน ประการแรก การใช้กระบวนการ
คิดเป็นต้องอาศัยเวลา ต้องวางแผน ต้องศึกษาข้อมูล
สิ่งแวดล้อม ต้องกระตุ้นให้คนคิด ต้องใช้ประเด็น
อภิปราย ต้องใช้คำถามที่เน้นให้ผู้เรียนใช้ความคิด
ไม่ใช่ใช้ความจำ ต้องมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย
ในการส่งเสริมการคิด เช่น การสอนแบบโครงงาน
การศึกษาค้นคว้าตัวอย่างเพื่อการแก้ปัญหาชุมชน เป็นต้น
กระบวนการเช่นนี้หากครูผู้สอนไม่ตั้งใจไม่อดทนพอ
หรือขาดประสบการณ์ โดยเฉพาะการศึกษาในโรงเรียน
ที่ครูต้องสอนตามหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระมากมาย และ
ถ้าครูคิดไม่เป็น สอนไม่เป็น เป็นห่วง กลัวว่าศิษย์
จะเรียนไม่จบหลักสูตรและขาดสาระไม่สามารถแข่งขัน
เข้ามหาวิทยาลัยได้ ก็จะละเลยการปลูกฝังกระบวนการ
คิดเป็นให้กับผู้เรียนไป การมีจำนวนผู้เรียนต่อห้องมาก
เกิน 50-60 คน และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อ
การเรียนที่ดี รวมทั้งการที่ต้องดูแลผู้เรียนที่มีความแตกต่าง
หลากหลายประสบการณ์และสภาพแวดล้อมก็เป็น
อุปสรรคสำคัญของการใช้กระบวนการคิดเป็น นอกจากนั้น
ลักษณะสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญระหว่างศิษย์
กับครู เด็กกับผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส เด็กหรือผู้เรียนมัก
ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่กล้าเถียงครู
เพราะจะถูกมองว่าก้าวร้าว ไม่รู้จักเด็กไม่รู้จักผู้ใหญ่
ยิ่งถ้าครูผู้สอนคิดไม่เป็น สอนไม่เป็น ไม่เปิดโอกาส

ไม่รับฟัง ขาดเมตตาธรรม ไม่มีความอบอุ่นเป็นกันเอง ก็ยิ่งทำให้เป็นอุปสรรคต่อการใช้กระบวนการคิดเป็น มากยิ่งขึ้น อุปสรรคจากวัฒนธรรมไทยดังกล่าวนี้ ไม่ค่อยได้มีการพูดถึงมากนัก เพราะเป็นองคาพยพ ส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไปแล้ว หยิกเล็บก็เจ็บเนื้อ แล้วเราจะมีคน “คิดเป็น” ลักก็คนกัน

กล่าวไปใยกับเรื่องในอดีตที่ไม่หวนคืน มาถึง วันนีวันที่สรรพสิ่งมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมของ “คิดเป็น” ในอนาคต ในสังคมที่มีพลวัตสูงยิ่ง ก็เป็นเรื่องที่ควรค่าต่อความ สนใจไม่ใช่น้อย เป็นที่รู้กันว่าอนาคตข้างหน้าสังคมเรา จะต้องเผชิญภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรงจะตก อยู่ในกระแสอิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อที่มีการ พัฒนาเทคนิควิธีการไปอย่างสุดฤทธิ์สุดเดช ปัจจุบันนี้ แม้กระทั่งในแวดวงราชการก็ยังมีโฆษณาชวนเชื่อ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย กระบวนการคิดเป็นจะต้อง สอนให้ผู้เรียนรู้ต้นลึกหนาบง รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ รู้เหตุ รู้ปัจจัย รู้จักใช้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง ต้องอ่านมากขึ้น เห็นมากขึ้น ฟังมากขึ้น วิเคราะห์วิจัยมากขึ้น รู้จัก แยกแยะอะไรดีอะไรชั่ว ตัดสินใจด้วยระบบข้อมูลที่ เพียงพอและเชื่อถือได้ และการสอนที่ว่านี้ก็ต้อง เป็นกระบวนการคิดเป็นด้วย หันมาดูงานการศึกษานอกโรงเรียนในอนาคตก็คงจะต้องพบกับกระบวนการ เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะเป็นทิศทางที่สำคัญที่งาน การศึกษานอกโรงเรียนจะต้องมีผู้รับผิดชอบดำเนินงาน ที่หลากหลายมากมาย เพื่อจะได้เข้าถึงและครอบคลุม เป้าหมายที่กว้างขวางและหลากหลาย รัฐจะต้อง ลดบทบาทของการเป็นผู้จัดการศึกษาลง และ ส่งเสริมโอกาสของครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถ จัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น และเน้นไปที่การมองผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง การกระจาย อำนาจ การคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาลงไปให้หน่วย ปฏิบัติในพื้นที่จะมีความสำคัญอย่างยิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การส่งเสริมให้ชาวบ้านได้รู้จักตัวเอง รู้จักชุมชน สามารถ นำเอาหลักวิชาการ เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการ

แก้ปัญหา แก่ทุกข์ของคนได้อย่างมีระบบ เวทีชาวบ้าน ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการคิดแก้ปัญหา ดังกล่าว วัฒนธรรมของกระบวนการคิดเป็น น่าจะยังคง ยึดหลักการเดิมที่ส่งเสริม ให้บุคคลได้คิดได้ตัดสินใจ ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของข้อมูล ที่เพียงพอและรอบคอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลที่เป็นพลวัตยิ่งของ สภาพแวดล้อมและข้อมูลที่เป็นความจริงทางวิชาการ โดยเน้นการตัดสินใจที่เกิดการผสมกลมกลืนจนมี ความพอดี แต่รูปแบบของ “คิดเป็น” อาจปรับเปลี่ยน ไปตามกาลสมัยที่มีอาจหยุดนิ่ง เช่น อาจจะอยู่ใน รูปแบบของการจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) หรือหลักการพึ่งตนเอง เพื่อ ความสุขที่ยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

“คิดเป็น” บริการการศึกษาองค์กรเรียนรู้
ที่อาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์
ได้วางรากฐานไว้อย่างสอดคล้องกับ
วิถีชีวิตของตน ได้ก้าวมาถึงจุดเปลี่ยน
ที่สำคัญ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ
ให้สอดคล้องกับความทันสมัยของวิชาการ
ในสังคมโลกาภิวัตน์ แต่หลักการ
ยังมั่นคงเสมอ แม้เส้นทางเดิน
จะยังวิคยาวไกล สันบุญเนืองร่บิวอย่าง
ท่านอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์
ได้หรือ “คิดเป็น” วิถีการเ็นองท่าน
ดวงสว่าง หากแต่จะสว่างไสว
พสกนพนิท เป็นวิถีธรรม อยู่ในหัวใจ
เองพวกเราทุกคนตลอดไป
ปรกหนึ่งเพื่อนเรียนรู้สู่อนาคตที่อบอุ่นยิ่ง

TURBULANCE

The foolish swim in turbulent situations
And live on the edge.

The clever choose only moderate situations
And live in small cages.

The wise do not fear any situation :
They always lead then leave.

ว่าด้วยการบริหารสถานการณ์

คนโง่ ชอบเข้าสู่สถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้
นำชีวิตไปสู่ความเสี่ยง
ความสำเร็จจึงแขวนอยู่บนความประมาท

คนฉลาด ชอบเข้าสู่เฉพาะสถานการณ์ที่ควบคุมได้
จึงมีสถานการณ์เพียงน้อยนิดที่เหมาะสม
ชีวิตมีความเสี่ยงต่ำแต่สำเร็จเพียงเล็กน้อย

คนเจ้าปัญญา บริหารความเสี่ยง
ควบคุม ปรับจุดหมุน กระจาย และสลายความเสี่ยง
บริโภคคุณค่าแล้วคายกากภัยทิ้ง
จึงสำเร็จได้ง่ายแม้ในความยากอย่างยิ่ง

ไชย ณ พล

ดวลมันต์นตี งามเด่น

- พว.นลินี ศรีสารคาม
- วัฒนสาทิศ กัสตุล

พว.นลินี ศรีสารคาม จันทรตรี กับ โครงการ หมู่บ้านเมียนซา: (มีสุข) ตามเอว (ตามรอยพ่อ)

Surin_border@hotmail.com

U ลินี ศรีสารคาม จันทรตรี วัย 47 ปี ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์ วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ เริ่มชีวิตการเป็นผู้บริหารครั้งแรกกับตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประสบความสำเร็จมากมาย จนถึงปัจจุบัน...กับความมุ่งมั่นพัฒนางานในรูปแบบศูนย์ฝึกฯ

**ความภาคภูมิใจ คือ
การพยายามดำเนินงาน
พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
ภายใต้โครงการ
หมู่บ้านเมียนซา:ตามเอว
(มีสุขตามรอยพ่อ)**

ความภาคภูมิใจ คือ การพยายามดำเนินงานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ภายใต้โครงการหมู่บ้านเมียนซาตามเอว (มีสุขตามรอยพ่อ)

จากการไปปฏิบัติงานได้พบว่าศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จัดตั้งขึ้นมาเพื่อจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มประชาชนที่อาศัยบริเวณรอยต่อระหว่างบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ประชาชนที่อยู่อาศัย พร้อมสานสัมพันธ์มิตรภาพกับประชาชนประเทศเพื่อนบ้านให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

จุดแข็งของสถานศึกษาคือบทบาทหน้าที่ชัดเจน ความกว้างและหลากหลายในวิธีการทำงาน จุดอ่อนคือ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรบ่อย โดยเฉพาะผู้บริหารสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความปลอดภัยในทรัพย์สิน เสี่ยงภัยของการข้ามแดนและปัญหายาเสพติด ของผิดกฎหมาย ส่วนความพร้อมของราษฎรชายแดน คือการรักถิ่นฐาน มีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความรู้ ทักษะอาชีพดั้งเดิม และมีการสนับสนุนขององค์กร หน่วยงาน เครือข่าย ความมั่นคงของชาติบ้านเมืองที่เป็นเครือข่ายกันได้เป็นอย่างดีของสถานศึกษา

สถานการณ์ของประเทศไทยปัจจุบัน การเฉลิมฉลองในโอกาสมหามงคลแห่งการครองสิริราชสมบัติครบรอบ 60 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่นำมาซึ่งความปลื้มปีติมาสู่จิตใจของเหล่าปวงชนชาวไทย สถานศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน โดยศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน ได้น้อมนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาจัดการศึกษานอกโรงเรียน เผยแพร่อย่างเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นสิริมงคลและประโยชน์ต่อเหล่าพลสกนิกรชาวไทยของพระองค์ ดังที่สหประชาชาติได้สดุดีเศรษฐกิจพอเพียง ว่า **“ปรัชญาดังกล่าว ซึ่งเน้นแนวทางการเดินทางสายกลาง ทำให้สหประชาชาติมีปณิธานที่จะส่งเสริมประสพการณ์และแนวทางปฏิบัติ ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้ของพระองค์ไปใช้เพื่อจุดประกายแนวคิดการพัฒนาแบบใหม่สู่อนาคตประเทศต่อไป”**

ดังนั้นในปีนี้ งานสำคัญที่ได้น้อมนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามบทบาทของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน ซึ่งจากบริบทของชุมชนราษฎรไทยตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาที่มีความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา นโยบายทุกระดับ ประกอบกับแนวคิด ประสพการณ์ของผู้บริหารและบุคลากร ดังนั้นระยะเวลา 5 เดือน พฤศจิกายน 2549-2550 กำลังดำเนินการนำร่องพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างชุมชนสันติสุขของราษฎรไทยบริเวณชายแดนเขตอีสานใต้ (สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี) โดยใช้ชื่อ โครงการหมู่บ้านเมียนเซาะตามเอาว์ เป็นภาษาถิ่น แปลว่า หมู่บ้านมีสุขตามรอยพ่อ มีก้าวงานสู่ความสำเร็จ 3 ก้าว คือ เสริมสร้างชุมชนสันติสุข ปลูกแหล่งเรียนรู้ มุ่งสู่การพัฒนาอาชีพ

ก้าวที่ 1 เสริมสร้างชุมชนสันติสุข

จุดประสงค์ คือการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นให้ครูศูนย์ฝึกฯ ร่วมกับชุมชน หน่วยงานเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยทหารพัฒนา ร่วมกันออกแบบกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันทั้งชุมชน

1. การปลูกผักในกระถางยางรถยนต์เก่าทิ้งหมู่บ้าน โดยได้นำแนวคิดประสพการณ์มาจากโครงการบ้านหวางของท่าน ผอ.ประยงค์ โคกแดง ซึ่งชาวอีสานใต้ตั้งชื่อให้ว่า “ผักริมทาง กระจกินได้”

2. การทำเกษตรยั้งชีพ โดยได้นำแนวคิดและประสพการณ์ความสำเร็จจากการทำหมู่บ้านต้นแบบเกษตรยั้งชีพร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี มาพัฒนาและการศึกษาจากนิทรรศการครอบครัวพอเพียง ในงานนิทรรศการเฉลิมฉลองครองราชย์ครบรอบ 60 พรรษา ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้กิจกรรม 7 ประการ คือ ปุ๋ยหมัก ผักสวนครัว รั้วกินได้ ไม้พื้นเมือง ประมงครัวเรือน ผลไม้หลังบ้าน หัตถกรรมครัวเรือน

3. การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยได้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตที่มีประสพการณ์จากโครงการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงานที่อำเภอภูมทาวปี มาดำเนินการจัดกิจกรรม คือ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การเข้าเรียน กศน. หลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง การนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักการครองเรือน และการอ่านหนังสือหาความรู้ตลอดเวลา

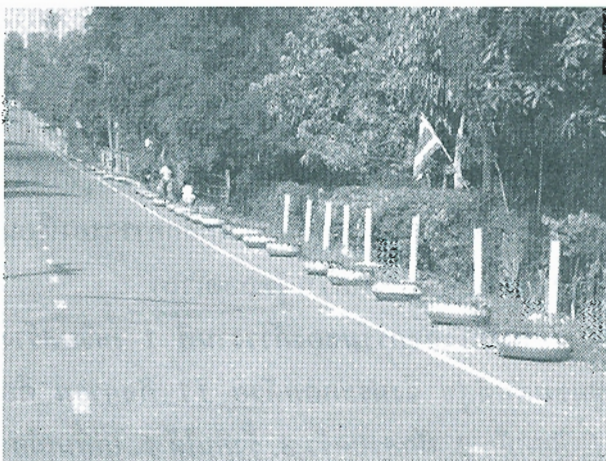
ดังนั้น กิจกรรมของก้าวงานที่ 1 เสริมสร้างชุมชนสันติสุข จึงประกอบด้วย 11 กิจกรรม คือ 1. ปุ๋ยหมัก 2. ผักสวนครัว 3. รั้วกินได้ 4. ไม้พื้นเมือง 5. ประมงครัวเรือน 6. ผลไม้หน้า/หลังบ้าน 7. หัตถกรรมในบ้าน 8. บัญชีครัวเรือน 9. ป้ายชื่อนักศึกษา 10. รั้วคุณธรรม 11. ใบนำเทคโนโลยี

ก้าวที่ 2 ปลูกแหล่งเรียนรู้

จุดประสงค์เพื่อให้หมู่บ้านที่ดำเนินงานสำเร็จ จากกิจกรรมเสริมสร้างชุมชนสันติสุข ให้เป็นที่มา แสวงหาความรู้ หาประสบการณ์ เป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ของชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจ ได้เกิดการเรียนรู้ จากการมาฝึรู้ฝึเรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ กับครอบครัวหรือในชุมชนของตนเองต่อไป จึงถือว่่า กิจกรรมคือการสาธิต บรรยาย ปฏิบัติ จัดเวทีเสวนา เป็นต้น หมู่บ้านที่ดำเนินการเป็นแหล่งเรียนรู้ของ ชุมชนอื่น ๆ และความสำเร็จคือ หมู่บ้านได้กลายเป็น “แหล่งเรียนรู้ชุมชน”

ก้าวที่ 3 มุ่งสู่การพัฒนาอาชีพ

จุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกัน พัฒนาอาชีพหลักของตนเอง เรียกกิจกรรมนี้ว่า “ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพพลังแผ่นดิน” กลุ่มอาชีพ ต่าง ๆ จะร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ การพัฒนาอาชีพหลักของตนเอง และร่วมกันคิด วิเคราะห์ หาแนวทาง ทดลอง ปรับแก้ไข เช่น กลุ่มอาชีพทำนาจะมีแปลงที่นาเพื่อร่วมคิดวิเคราะห์

ศึกษาหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ ระหว่างครู ผู้รู้ ภูมิปัญญา เรียกว่า “นาพลังแผ่นดิน” กลุ่มอาชีพทำสวน เรียก “สวนพลังแผ่นดิน” เป็นต้น

ผลการดำเนินงานขณะนี้ ดำเนินการได้หมู่บ้าน ต้นแบบ 5 หมู่บ้าน คือ บ้านตาตุ่ม ตำบลตาตุ่ม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 77 คร้วเรือน บ้านนาจะเรีย (ทับทิมสยาม 06) อำเภوخุขันธ์ จังหวัด ศรีสะเกษ 150 คร้วเรือน บ้านน้อยลำชี ตำบล สายตระกูล อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ 37 คร้วเรือน และหน่วยงานเครือข่ายนำไปขยายผลจากการมาเรียนรู้ หมู่บ้านต้นแบบ จำนวน 10 หมู่บ้าน ส่วนกิจกรรม ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพพลังแผ่นดินจะเริ่มในเดือน เมษายน 2550

ความสำเร็จของโครงการนี้จะอยู่ที่การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก และประชาชนได้ประโยชน์ เพราะผู้ที่ทำให้ชุมชนชายแดนเกิดความ สันติสุขอย่างยั่งยืนได้ ก็คือตัวชุมชนชายแดนเอง ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จังหวัดสุรินทร์ เป็นเพียงผู้จัดประกายโดยผ่าน กระบวนการศึกษานอกโรงเรียนเท่านั้น

กศน.สตูล ติดเป็น เรื่องโงมสตัย

โดย วัชรภรณ์ ไต้วตชากรณ

ก๋องจะเป็นโงมสตัย

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าแพ โดย ผอ.อารี สองเมือง ได้มอบหมายให้นายณรงค์ ลินชู ตำแหน่งครูสอนวิชาซีพชั้น 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ สึนามิ ของอำเภอท่าแพ ภัยพิบัติเมื่อ 26 ธันวาคม 2547 พี่น้องชาวทุ่งรินสิ้นหวัง หมดกำลังใจจากภัยธรรมชาติดังกล่าว เนื่องจากปลาที่เลี้ยงในกระชัง ตายหมด กศน. ท่าแพเข้าไปช่วยจับน้ำตา พาชุมชน ช่วยกันคิดต่อสูชีวิตไม่ยอมท้อถอย จะทำอะไรได้ในขณะที่

ภัยพิบัติเมื่อ 26 ธันวาคม 2547 พี่น้องชาวทุ่งรินสิ้นหวัง หมดกำลังใจจากภัยธรรมชาติ

เรามีกระชังว่างเปล่าอยู่ นายณรงค์ ลินชู เข้าช่วยเหลือ สร้างทางเลือกหลากหลายให้ชาวบ้าน และจัดอบรม ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงหอยแมลงภู่ในกระชัง สั่งซื้อพันธุ์ จากอำเภอไชยา ในวงเงิน 9,600 บาท มาลงเลี้ยงใน กระชังปลาที่เสียหาย รวมกลุ่มผู้ประสบภัยสึนามิได้ 28 ราย ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ 16 ราย เวลามาผ่านไป 120 วัน หอยที่เลี้ยงไว้ในกระชังโตเต็มที่ สามารถ

ขายสุรชัย จันทร์สถาพร ผู้อำนวยการศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสตูล ได้นำ คณะนิเทศ ประกอบด้วยผู้นิเทศภายในและศึกษานิเทศก์ ออกเยี่ยมชมและติดตามผลการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 11-12 กุมภาพันธ์ 2550 และวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2550 จึงประชุมร่วมกัน ณ ห้องประชุม ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้พบเห็นจุดเด่น ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนหลายประการ โอกาสนี้ขอนำเสนอกระบวนการคิดเป็นของชุมชน บ้านทุ่งริน หมู่ 1 ตำบลสาคร อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล

จำหน่ายได้เงินเข้ากลุ่ม 64,000 บาท ทำให้ชาวบ้าน มีกำลังใจ มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาต่อยอด ขยายความคิด ขยายงานอาชีพของชุมชนท้องถิ่นในวงกว้างต่อไป

กลุ่มทุ่งรินโงมสตัย

ชาว กศน. สตูล มีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วน ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยสึนามิทั้งสิ่งของเครื่องใช้ และช่วยเก็บกวาดขยะที่กระแสน้ำพัดพามาแต่สิ่งที่ สำคัญกว่านั้นก็คือช่วยเสริมเติมปัญญา ด้วยการจัด

กระบวนการเรียนรู้ กศน. พาชาวบ้านต่อสู้ชีวิตด้วย กระบวนการคิดเป็น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอท่าแพ เชิญชวนพี่น้องชาวทุ่งรินคิดงานอาชีพ เพิ่มเติมไปพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนเรียนรู้ภาคการวิเคราะห์ข้อมูลหลายด้าน 1) ข้อมูลตนเองส่วนใหญ่เป็นชาวประมง 80%

นอกนั้นทำสวนยาง สวนปาล์ม 20% 2) ข้อมูลด้านสังคมสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งรีนมีประวัติยาวนานคู่กับเมืองมำบังนังคะรา (เมืองสตูลปัจจุบัน) อุดมด้วยป่าชายเลน ป่าโกงกาง 3) ข้อมูลทางวิชาการที่ต้องค้นคว้าหรือถามผู้รู้ผู้ที่มีประสบการณ์หากขาดข้อมูลทางวิชาการอาจทำให้เสียเปรียบในการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหา เพราะโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ผลจากกระบวนการคิดเป็นในหลาย ๆ ด้านบวกกับความสำเร็จของโครงการเลี้ยงหอยแมลงภู๋ในกระชัง ทำให้เกิดโครงการทุ่งรีนโฮมสเตย์ เปิดกลุ่มเป็นทางการเมื่อ 19 ธันวาคม 2549 นายอำเภอท่าแพเป็นประธานพิธีเปิด มีบ้านพร้อมให้บริการ 11 หลัง มีสมาชิกโครงการ 21 คน ร่วมมือกันสร้างอาชีพ สร้างรายได้ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นไปตามหลักปรัชญาคิดเป็นของ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ อดีตอธิบดีกรมศึกษาธิการ และอดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการปลูกฝังพลังชุมชนขึ้นมาบนพื้นฐานภูมิปัญญาและการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนควบคู่ไปกับแนวทางการปฏิรูประบบบริหารจัดการเนื่องจากพื้นฐานของกระบวนการคิดเป็น มาจาก

แนวคิดที่ว่า “ธรรมชาติของชีวิต” มนุษย์ทุกคนต้องการความสุขคนที่คิดเป็นจะสามารถดำรงชีวิตให้พบความสุขได้ เพราะเขาเป็นผู้มีจิตสำนึกว่าเขามีหน้าที่จะต้องใช้อำนาจที่ธรรมชาติให้มนุษย์ไว้คือ อำนาจแห่งความนึกคิดที่จะวิเคราะห์ ใคร่ครวญ และแสวงหารากเหง้าที่มาของปัญหาหรือความทุกข์ และพิจารณาหาทางเลือกเพื่อตัดสินใจกระทำการหรือแสวงหาคำตอบหรือแก้ปัญหาเพื่อดับทุกข์ แทนการจวนจวนต่อชะตากรรม ซึ่งทฤษฎีการคิดเป็นของ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์นั้น จะเป็นกระบวนการคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการใช้ข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการมาประกอบการคิดและตัดสินใจ การคิดเป็นจึงเป็นกระบวนการที่สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีการดำรงชีวิตในสังคมไทย

ต้องขอชื่นชมทีมงาน กศน. ท่าแพ จังหวัดสตูล และชุมชนชาวทุ่งรีนที่ร่วมกันเรียนรู้และฝึกกำลังสร้างเศรษฐกิจชุมชน สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าเป็นธุรกิจ รวมทั้งใช้ต้นทุนทางสังคมทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่โดดเด่นอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสตูล

นายศักดิ์ดา วิฑยศิริกุล นายอำเภอท่าแพ เป็นประธานเปิดกลุ่มทุ่งรีน โฮมสเตย์ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2549

กลุ่มท่งรับ โฮมสเตย์

หมู่ที่ 1 ตำบลสาทร อําเภอกาแพง จังหวัดสตูล

เกาะท่งรับ ถิ่นประมงชายฝั่ง
เมืองตั้งทรัพยากรธรรมชาติ
ดารดาษด้วยเกาะแก่ง แหล่งธรรมะ

สอบถามรายละเอียดได้ที่

- T. 0-8351-93922 ที่ทำการกลุ่มฯ
- T. 0-8109-69804 ประธานฯ
- T. 0-8628-96013 รองประธานฯ
- T. 0-8989-79860 ที่ปรึกษากลุ่มฯ

ดำเนินการโดย

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอท่าแพ
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสตูล

มีอะไรดีที่ท่งรับ

- สัมผัสวิถีชีวิตประมงชายฝั่ง
- ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้าน
- แหล่งอาหารสด
- สัมผัสป่าโกงกางที่สมบูรณ์ ศึกษาแหล่งกำเนิดสัตว์น้ำ
- สัมผัสขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม

โปรแกรมกลุ่มท่งรับโฮมสเตย์ (HOME STAY)

2 วัน 1 คืน 700 บาท/คน

(ราคานี้รวมค่าอาหาร ค่าส่งเรือ ออกเรือจับสัตว์น้ำ
และค่าที่พัก)

วันแรก 11.30 น.

ถึงกลุ่มท่งรับโฮมสเตย์

- อาหารเที่ยง แกงส้ม (ปลากะพง ปลาดอกแดง ปลาตุ๊กทะเล หอยหวาน)
- ยำหอยกระบง ปลาแดดเดียว น้ำพริกผักสด ผักต้ม ผัดผงกระหรี (ปูม้า หอยหวาน)
- ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้าน (การทำอุปกรณ์จับปลา การต่อเรือ เมืองท่าในอดีต)

18.30 น.

- อาหารค่ำ ผัดเผ็ดปลากะพง ต้มยำ (กุ้ง ปลา) ปลาทอดขมิ้น หอยแมลงภู่มัด
- อาหารว่าง (ขนมไทย)

วันที่สอง 01.00-03.00 น.

- ออกเรือจับสัตว์ร่วมกับชาวบ้าน 9 อาชีพ
- 1. ตกปูม้า 2. ตกปูดำ 3. วางอวนปูม้า
- 4. การลิบหอย 5. หาหอยจุกแดง
- 6. การดักโพงพาง 7. การดักกระบอก
- 8. การลอยอวนจับปลาทุ 9. การดักไซ (เลือกได้ 1 อาชีพ)

06.00 น. กลับถึงที่พัก

- อาหารว่าง
- เดินทางกลับ

มองย้อนอดีต อดีตเป็น โดยกลุ่มพัฒนาสื่อ

เมื่อ รัฐบาลเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้ตระหนักถึงปัญหาการไม่รู้หนังสือของประชาชนเพราะการไม่รู้หนังสือเป็นอุปสรรคของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในช่วงเวลานี้เอง องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้จัดสัมมนาระหว่างชาติขึ้นที่กรุงเตหะราน ประเทศอิหร่าน ในปี พ.ศ. 2508 เพื่อหาทางจัดการไม่รู้หนังสือที่ประชุมมีมติว่าการจัดการไม่รู้หนังสือ โดยการสอนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความอยู่ดีกินดีได้ จึงควรสอนทักษะเกี่ยวกับอาชีพควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น

ปี พ.ศ. 2511 กองการศึกษาผู้ใหญ่ ได้นำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์เข้ากับแนวการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของไทย ได้มีการทดลองจัดการเรียนการสอนขึ้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีความรู้ในเรื่องอาชีพควบคู่ไปด้วย แต่ผลการทดลองไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพราะผู้สอนไม่มีประสบการณ์ด้านอาชีพจึงไม่สามารถสอนวิชาชีพได้

ในปี พ.ศ. 2514 กองการศึกษาผู้ใหญ่ ได้ทำการทดลองจัดการสอนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ เรียกว่า “การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ” โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักคิดหาแนวทาง และแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผลเป็น

ในปี พ.ศ. 2514
กองการศึกษาผู้ใหญ่
ได้ทำการทดลองการจัดการสอน
ผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ เรียกว่า
“การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ”

อันดับแรก ส่วนการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นนั้น เป็นวัตถุประสงค์รอง ได้การทดลองจัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวที่จังหวัดลำปางและจังหวัดแพร่ ผลการทดลองเป็นที่พอใจ จึงได้มีการขยายพื้นที่การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จออกไปอย่างกว้างขวาง กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จได้นำวิธีชีวิตจริงและปัญหาจริงของผู้เรียนมาเป็นเนื้อหาสาระของการเรียนรู้

นับตั้งแต่นั้นมาการเรียนนอกโรงเรียนพยายามสร้างบุคลิกของผู้เรียนให้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น และคำว่า “คิดเป็น” นั้นเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่าเป็นยุทธศาสตร์การสอนการศึกษาผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องยกเครดิตให้กับท่าน ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ที่เป็นผู้ให้หลักการ หรือหลักปรัชญาคิดเป็นเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน และเป็นปรัชญาที่ใช้ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่-การศึกษานอกระบบ มาโดยตลอด

ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ อดีตอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวว่า “...ตัวผมเองถือว่าการคิดเป็นเป็นเรื่องธรรมดา ปกติ เป็นเรื่องง่าย ถ้าพวกเราช่วยกันพัฒนาให้เป็นเรื่องง่าย เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องปกติได้ก็จะเป็นประโยชน์ การที่คนไม่เข้าใจ เพราะเราไปอธิบายจนคนคิดว่าเป็นเรื่องยาก ฉะนั้นเมื่อเป็นเรื่องยาก มันจึง “วุ่น”...”

และท่านได้ให้ความหมายเรื่อง “คิดเป็น” ว่า คิดเป็น คือ คนที่รู้สภาพตนเอง รู้สภาพสังคม รู้วิชาการ แล้วนำความคิดมาปรับ เมื่อปรับแล้วตัดสินใจ ก็ยอมรับสภาพนั้น สามารถที่จะใช้ความจริงอันนั้นได้

ท่านรองสุนทร สนั่นชัย อดีตรองอธิบดีกรมการศึกษาออกโรงเรียน กล่าวว่า คิดเป็นนั้นประกอบด้วยข้อมูล 3 ด้าน คือ ตนเอง สังคม วิชาการ เท่านั้นยังไม่พอมันต้องมีคุณธรรมด้วย และต้องมีข้อควรคำนึงต่อไปนี้

1. ปัญหาของคนคนหนึ่งอาจไม่ใช่ปัญหาของคนอีกคนหนึ่ง

2. แนวทางการแก้ปัญหาในช่วงเวลาหนึ่งอาจไม่เหมาะสมในช่วงเวลาอื่นเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป และข้อมูลด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนไป

3. ข้อมูลด้านตนเองไม่มีใครจะรู้ดีไปกว่าตนเอง การแก้ปัญหาต้องอยู่ที่การตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ใช่คนอื่นช่วยตัดสินใจให้

4. ปัญหาที่แก้แล้ว เมื่อเวลาเปลี่ยนไปอาจเกิดปัญหานั้นขึ้นอีกได้

และจากการประชุมหาแนวคิดและการปรับปรุงสื่อการอบรมครูการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ระหว่างวันที่ 7-8 มีนาคม 2528 สรุปเรื่องคิดเป็นไว้ดังนี้

ลักษณะของตบตีตบเป็น

1. มีความเชื่อว่าปัญหานั้นเกิดขึ้นเป็นสิ่งธรรมดาสามารถแก้ไขได้
2. การคิดที่ดีต้องให้ข้อมูลหลายๆ ด้าน (ตนเอง สังคม วิชาการ)
3. รู้ว่าข้อมูลเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
4. สนใจที่จะวิเคราะห์ข้อมูลอยู่เสมอ
5. รู้ว่าการกระทำของตนเองมีผลต่อสังคม
6. ทำแล้ว ตัดสินใจแล้ว สบายใจ
7. แก้ปัญหาชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ
8. รู้จักชั่งน้ำหนักคุณค่า

หลักการของการตบตีตบเป็น

1. คิดเป็นเชื่อว่า สังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดปัญหา ซึ่งปัญหานั้นสามารถแก้ไขให้ลุล่วงได้

2. คนเราจะแก้ไขปัญหามากๆ ได้อย่างเหมาะสมที่สุด โดยใช้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจอย่างน้อย 3 ประการด้วยกัน คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องตนเอง สังคม และวิชาการ

3. เมื่อได้ตัดสินใจแก้ไขปัญหามาด้วยการไตร่ตรองรอบคอบทั้งสามองค์ประกอบแล้วย่อมจะก่อเกิดแห่งความพอใจในการตัดสินใจนั้น

4. แต่สังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การคิดตัดสินใจอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพและสถานการณ์ที่พบใหม่

ความเชื่อของตบตีตบเป็น

1. บุคคลนั้นมีความเชื่อว่าปัญหานั้นเกิดขึ้นเป็นสิ่งธรรมดา สามารถแก้ไขได้ถ้ามีโอกาส เงื่อนไข หรือข้อมูลเพียงพอ

2. มีความเชื่อว่าการกระทำของคนหรือการไม่กระทำมีผลกระทบต่อสังคม

3. มีความเชื่อว่าข้อมูลนั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สมรรถภาพของตบตีตบเป็น

1. เผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ
2. สามารถที่จะแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลหลายๆ ด้านในการคิดแก้ปัญหา
3. รู้จักชั่งน้ำหนัก คุณค่า และตัดสินใจหาทางเลือกให้สอดคล้องกับค่านิยม ความสามารถ และสถานการณ์หรือเงื่อนไขส่วนตัว และระดับความเป็นไปได้ของทางเลือกต่าง ๆ

เมื่อมองย้อนอดีต “คิดเป็น” แล้ว พวกเราชาว กศน. เห็นด้วยหรือไม่กับเจตนารมณ์ของท่าน ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ที่ว่า “พวกเราช่วยกันพัฒนา “คิดเป็น” ให้เป็นเรื่องง่าย เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องปกติ “การที่คนไม่เข้าใจ เพราะเราไปอธิบายจนคนคิดว่าเป็นเรื่องยาก...”

ดวลบนเวทีแลกเปลี่ยน

• ต่างมุมมองคิดเป็น • ปัญหา...เยาวชนที่เราควรใส่ใจ • คิดให้ดี • คิดเป็นเมื่อวันก่อน

จำลอง สุวรรณเรือง

การดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้นำปรัชญา “คิดเป็น” มาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา จนถึงยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ถึงแม้กาลเวลาจะเปลี่ยนไปมากกว่า 30 ปี และมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือไอซีที (ICT) มาใช้กับงานการศึกษาออกโรงเรียนกันอย่างมากมายในหลากหลายรูปแบบ แต่ปรัชญา “คิดเป็น” ยังใช้ได้ และทันสมัยอยู่เสมอ เพราะมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับยุคสมัยอย่างต่อเนื่องเสมอมา ใน “ยุคไอซีที (ICT)” จึงเป็นยุคที่ประชาชน

คนไทยมีความจำเป็นต้องมีความไวต่อการรับรู้ การศึกษาหาความรู้ และการไวต่อความเปลี่ยนแปลง จึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนที่อยู่ นอกกระบบโรงเรียน อย่างเช่น หน่วยงานสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนทุกระดับ ตั้งแต่ส่วนกลางไปจนถึงพื้นที่ จำเป็นต้องปรับตัว อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อการให้บริการประชาชน อย่างเท่าทัน โดยยึดปรัชญา “คิดเป็น” เป็นแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับยุคสมัย

ปัญหา...เยาวชน ที่เราควรใส่ใจ

ลำเนียง เพชรจอม

ปาทางโทรทัศน์เกี่ยวกับนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาไปหาหมอกำหนดแล้วโดนหมอกำหนดชำมฉิน เพื่อให้แฟนรัก จากปัญหานี้ทำให้ต้องมาขบคิดว่จะโรมันเกิดขึ้น การศึกษาไม่ได้ช่วยให้คนคิดเป็นเลยหรือ

ปัญหานักศึกษาและเยาวชนที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ บางคนอาจคิดว่เป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ความเป็นจริง แล้วเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่มาก เพราะถ้าเยาวชนไทย มีความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหรือการดำรงชีวิต แบบผิด ๆ สังคมไทยคงจะเสื่อมทรามลงไปทุกที ๆ แล้วอนาคตของประเทศเราจะเป็นอย่างไร

จากสภาพปัญหาเยาวชนที่กล่าวมานี้ ถ้าวิเคราะห์แล้ว จะเห็นว่าปัญหาหลักที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. ไม่มีกระบวนการ “คิดเป็น” คือ เยาวชนไม่มีกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่ “ปัญญา” ซึ่งคำว่าปัญญาในทางพุทธศาสนา หมายถึง “ความรอบรู้” ที่สามารถนำตนให้พ้นความชั่ว ความเสียหายได้ ซึ่งความรอบรู้นี้เป็นความรอบรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ การรู้จักบาป-บุญ-คุณ และโทษในการดำเนินชีวิต ถ้าบุคคลมีปัญหาย่อมมีศรัทธาในทางที่ถูก ซึ่งจะต้องนำไปสู่การกระทำ การคิด การพูด ที่มีคุณประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

2. ขาดการนับถือตนเอง ไม่มีความภูมิใจในตนเอง ไม่รู้คุณค่าของตนเอง ทำให้เยาวชนต้องหาสิ่งอื่นมาช่วยทำให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น เช่น เครื่องประดับ การแต่งตัว การใช้โซเชียลมีเดีย การคบคนที่ช่วยเสริมบารมี การยึดติดในวัตถุต่าง ๆ เป็นต้น จากปัญหา

เหล่านี้ทำให้เยาวชนมีวิธีการดำเนินชีวิตที่ผิด ๆ และไม่ทำตนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

ปัญหาหลักที่กล่าวมานี้เยาวชนไม่ได้เป็นผู้ก่อด้วยตนเอง แต่สังคมได้สร้างให้เขามีสภาพเช่นนี้ ตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดู การศึกษาที่มุ่งเน้นแต่วิชาการ สภาพสังคมแวดล้อมที่ปล่อยปละละเลยทุกด้าน ทั้งด้านสื่อ อบายมุข แหล่งมั่วสุม ความเสื่อมทางศีลธรรม เป็นต้น ดังนั้น หน่วยงานทุกฝ่ายต้องเร่ง กอบกู้สถานการณ์ของเยาวชนก่อนที่สภาพสังคมในอนาคตจะย่ำแย่ลงไปกว่าเดิม โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการพัฒนาเยาวชน จะต้องเร่งพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เยาวชน โดยมีแนวทางที่ชัดเจน และปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเข้มแข็ง เพื่อให้การพัฒนาเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

...มนุษย์เราโดยมากก็ไม่ยอมให้ใครสอน
และไม่ยอมให้ใครมากกว่าตนทำอะไรผิด
เพราะฉะนั้น ทางที่ดีที่สุดในการสอนมนุษย์ ก็คือ
การสอนโดยมิให้เรารู้ว่าเราสอน
และการสอนที่ดีที่สุด คือการทำตัวอย่างในดู...

คิด ให้ดี

วันชัย ปภุฑ์ศน์

คนค้าขาย	เขาต้องการ	ได้กำไร
คนเป็นนาย	เขาต้องการ	ได้อำนาจ
คนเป็นทาส	เขาต้องการ	ได้อิสระ
แล้วเราล่ะ	ต้องการ	ได้อะไร
ใช้สมอง	ไตร่ตรอง	ให้รอบคอบ
สิ่งที่ชอบ	จะได้	ไม่สูญหาย
สู้สุดส่ำห์	รู้เรียน	มาแทบตาย
อาจวอดวาย	เพราะคิดผิด	เพียงนิดเอ๋ย

คิดเป็น

เมื่อวันก่อน

อุทัย หนูแดง

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2516 ท่าน ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เรียกคณะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ มาประชุมพิจารณานโยบายและคุณภาพการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ได้นำเสนอวิสัยทัศน์ (สมัยนั้นไม่ได้เรียกแบบนี้หรอก ความจริงท่านพูดว่า เป้าหมายและภาพที่ต้องการให้เกิดกับประชาชน) จะมุ่งมันระดมสรรพกำลังภาครัฐและเอกชนจัดการศึกษาให้คนคิดเป็น เริ่มจากพัฒนาการอ่าน การฟัง การพูด การดู ใช้เป็นเครื่องมือในการคิด พัฒนาความเป็นอยู่ หน้าที่พื้นฐานของตนเอง ชุมชน สังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กลับจากการสัมมนาไม่นานนัก ก็มีคณะจากกองการศึกษาผู้ใหญ่มาเยี่ยมโรงเรียน โดยมีท่านอาจารย์ ดร.สมประสงค์ วิทย์เกียรติ เป็นหัวหน้าคณะ และมีอาจารย์จันทร์ ชุ่มเมืองปัก อาจารย์ชาติรี ศุภวรรณ และอาจารย์รุจษ์ วรังศรี ร่วมทีมมา บอกว่าจะมาขอความร่วมมือพัฒนาครูสอนคิดเป็น (ครูเดินสอน) กับวิทยาลัยครูสกลนคร และมาพาพวกเราเรียนรู้รูปแบบการพัฒนาให้คนคิดเป็น

ครั้งนี้ทำให้พวกเรารู้จักการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (ภาษาอังกฤษ เรียกว่า Functional Literacy) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและกลุ่มสนใจ เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ ต้องทำร่วมกันไป โดยเริ่มจากครู FL (ตอนนั้นผู้เขียนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการณ์เป็นครู FL) เข้าชุมชนจัดการศึกษา FL แบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มต้นจากการเข้าไปสังสรรค์กับผู้นำชุมชนที่คุ้นเคย คุยกันเรื่องอาชีพ การบ้าน การเมือง จากกลุ่มเล็ก ๆ กลายเป็นกลุ่มใหญ่ (14-15 คน) การพูดคุยกันมักจะมีประเด็นสำคัญครูจะช่วยให้มีการสะกิดคำร่วมกับอภิปราย ดิฉขยายความ และสรุปสาระประเด็นหลักของการพูดคุย บูรณาการเข้าสู่ชีวิตจริงอย่างสนุกสนานมีสาระ

ทุกครั้งที่ครูเข้าไปจัดกิจกรรม FL มักจะมีหนังสือพิมพ์รายวัน เอกสารวิชาการของหน่วยราชการติดไม้ติดมือไปใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ แล้วมอบไว้กับคณะผู้เรียน นอกจากนั้นคณะผู้เรียนหาเพิ่มเติมมาใช้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ไม่นานเอกสาร สื่อ มากขึ้น โดยลำดับ เลยฉวยโอกาสชวนผู้นำชุมชนกับผู้เรียน ร่วมกันจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ขึ้นป้ายเชิญผู้ว่าราชการจังหวัดมาทำพิธีเป็นการเอิกเกริก ทำไปทำมาที่อ่านหนังสือกลุ่มเรียน FL เลยกลายเป็นศูนย์กลางการประชุมพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด (เราเลยให้พัฒนาการเกษตร อนามัยมาเป็นครู FL ที่สนุกสนานและสร้างงานให้กับองค์กรของตนเองด้วย)

ไม่นานนักประเด็นปัญหาที่พูดคุยกันใน FL บางประเด็นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ อยากรู้เพิ่มเติม อยากทำได้ เลยฉวยโอกาสจัดตั้งกลุ่มสนใจตามหลัง FL จ่ายค่าตอบแทนวิทยากรบ้างเล็กน้อย

การทำงานที่บูรณาการกิจกรรม FL ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและกลุ่มสนใจ ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดูอย่างเป็นระบบ ทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาทักษะการคิด แยกแยะหาเหตุหาผลอย่างมีวิจารณญาณ บูรณาการข้อมูลทางวิชาการตนเอง และสังคมนามาคิดสร้างสรรค์ เพื่อตนเองและสังคมอย่างมีคุณค่า และประมวผลดีค่า ตัดสินใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องมากขึ้น โดยลำพัง คนอย่างนี้เรียกว่าคิดเป็น

ขอจบอย่างห้วน ๆ ว่า วันนี้ของ กศน. ทำถูกต้องแล้วที่พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ที่เป็นหลักสูตรตัวตนของ กศน. ใช้พัฒนาคนให้คิดเป็น เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

เกร็ดสุขภาพ

เทคนิคคลายความโกรธ

หากคุณลองสังเกตตัวเองดี ๆ บางครั้งที่เราอารมณ์เสียแล้ว ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้นั้น สิ่งเหล่านั้นเป็นเรื่องน่ากลัวไม่น้อยเลย ทั้งกับตัวเราและผู้คนที่อยู่รอบข้าง

เทคนิคคลายความโกรธแบบง่าย ๆ

1. หลีกเลี้ยง การหลีกเลี้ยงไม่ได้แปลว่าคุณซี้ซลาดหรือกลัว แต่สิ่งนี้หมายถึง การแสดงความฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ ในตัวคุณที่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้เป็นอย่างดี

2. ลืมมันซะ หากิจกรรมดี ๆ ทำ เช่น ร้องเพลงดัง ๆ กับตัวเอง หรือเล่นกีฬาระบายความเครียด

3. นอนหลับคลายโทสะ เวลาที่คนเราโกรธ จะรู้สึกปวดศีรษะอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน แต่ถ้าได้หลับสักงีบ ตื่นขึ้นมาแล้วจะพบความรู้สึกดี ๆ เข้ามาแทนที่

4. รู้จักกักขัง ฟังดูแล้วออกจะเป็นนางเอกไปนิด แต่ลองทำดูคุณจะรู้ว่าการให้อภัยนอกจากจะเป็นการให้โอกาสคนอื่นแล้ว ยังทำให้ใจเราสบายอีกด้วย

5. ฝึกสมาธิด้วยวิธีอื่น อาจจะทำให้รู้สึกเหนื่อย แต่ถ้าหมั่นฝึกอย่างต่อเนื่อง สติจะช่วยดับ ก่อนที่อารมณ์โกรธจะก่อตัวขึ้นเสียอีก แล้วคุณจะรู้ว่าชีวิตของเรามีความสุขได้ง่าย ๆ จากภายในและดับความโกรธได้ด้วยใจของเราเอง

จาก นิตยสารชีวจิต ปีที่ 7 ฉบับที่ 167 กันยายน 2548

MOU... กองทัพอากาศ 3 ร่วมกับสำนักปลัด
กระทรวงศึกษาธิการ ได้ลงนาม
ในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ดำเนินโครงการ
ความร่วมมือปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ รักภาษาไทย
ในเขตภาคเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อสนอง
พระราชประสงค์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ในการปลูกฝังอุดมการณ์ความ
รักชาติ รักแผ่นดินให้กับราษฎรในพื้นที่ห่างไกล

หลักสูตรและแบบเรียนการเรียนรู้ภาษาไทย โดย
จะเริ่มดำเนินการในพื้นที่โครงการพระราชดำริและ
พื้นที่บริเวณชายแดนในเขตภาคเหนือ

ในวันที่ 19-23 กุมภาพันธ์ 2550 ศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติ
การจัดทำหลักสูตร สื่อทางเลือก สำหรับใช้ในโครงการ
ดังกล่าว ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจาก
กองทัพอากาศ 3 คือ พ.อ.พันธ์ศักดิ์ จันทร์ดั่ง พ.อ.สมชาย
ทาวงศ์มา พ.ท.อาณัติจักร พันธะสา เจ้าหน้าที่จาก
กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาคเหนือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน
และลำปาง รวม 45 คน การประชุมครั้งนี้ได้จัดทำ
เอกสารแนวทางการดำเนินโครงการความร่วมมือปลูกฝัง
อุดมการณ์รักชาติ รักภาษาไทย คู่มือการอบรมครูและ

วิจัยและพัฒนา... ปึงบ ประมา ณ
2550 ศูนย์ส่งเสริม
การเรียนรู้ตามอัธยาศัย ได้จัดทำโครงการพัฒนา
แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต กิจกรรมการพัฒนารูปแบบ
การจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ
ความต้องการของผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ เพื่อศึกษา
วิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ และเพื่อ
เผยแพร่รูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ให้หน่วยงาน

สถานศึกษานำปรับใช้ต่อไป พื้นที่ดำเนินการใน 5 ภาค ภาคละ 2 ชุมชน ดังนี้

ภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย จังหวัดกำแพงเพชร
ภาคกลาง จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ภาคใต้ จังหวัดสงขลา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดร้อยเอ็ด
จังหวัดขอนแก่น
ภาคตะวันออก จังหวัดนครนายก จังหวัด
ขอนแก่น

เยี่ยมชมพื้นที่

นาย สงวน เหลืองรุ่งเรือง ผอ.ศนจ.สกลนคร ประธานกลุ่มศูนย์ “สนุก” (สกลนคร นครนายก กาฬสินธุ์ มุกดาหาร) ได้นำผู้บริหารในกลุ่ม ศูนย์สนุก ได้แก่ นายโชคชัย ปาณศรี ผอ.ศนจ. นครพนม น.ส.นพกนก บุรุษนันท์ ผอ.ศนจ.มุกดาหาร ร่วมกับคณะศึกษานิเทศก์ออกเยี่ยมชมกิจกรรม หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ ต.ผึ้งแดด อ.เมือง จ.มุกดาหาร ซึ่งเป็นหมู่บ้านตัวอย่างการนำเอาयरถยนต์ มาทำเป็นกระถางปลูกต้นไม้

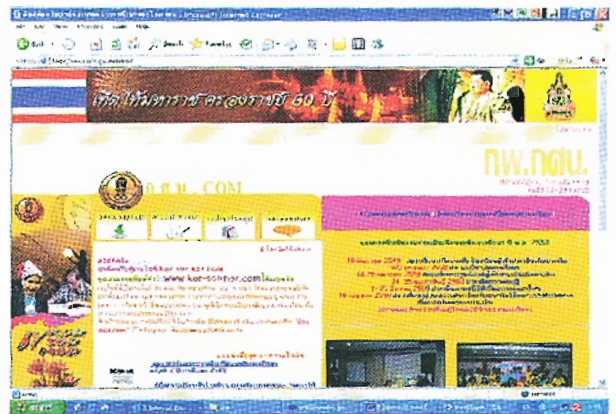

คลังหลักสูตร...

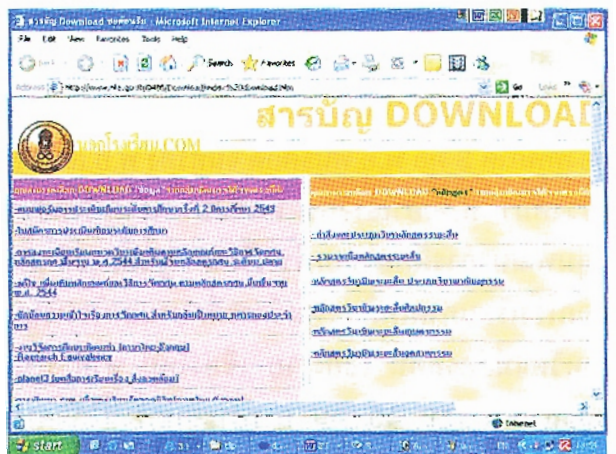
กลุ่มพัฒนา การศึกษานอก โรงเรียนได้รวบรวมหลักสูตรระยะสั้นที่ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคและสถานศึกษาอื่น ๆ ได้วิเคราะห์ แล้วว่าเป็นหลักสูตรที่น่าสนใจ ทันสมัย สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน โดยจัดทำเป็นคลังหลักสูตร เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่สถานศึกษาในการ จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนและประชาชนที่สนใจ ขณะนี้ ได้รวบรวมไว้กว่า 1,000 หลักสูตร และได้จัดทำ เพื่อเผยแพร่ในลักษณะสื่อซีดี และจัดทำเป็นฐานข้อมูล ผ่านทาง Website กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีการเข้าไปศึกษา

www.Kir.sor.nor.com หรือ

www.nfe.go.th/0405 คลิก Icon Download

เมื่อ Download เสร็จแล้ว จะมี Icon Win Zip และทำการ Extract to file ก็จะได้หลักสูตรที่ต้องการ

อบรมทางอินเทอร์เน็ต...

กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาบุคลากรในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เนื้อหาในการอบรมมี 10 เรื่อง คือ การแนะแนว การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การเทียบโอน และการเทียบระดับ การจัดทำหลักสูตรระยะสั้น การประเมินค่าหลักสูตร การทำวิจัยอย่างง่าย และทักษะพื้นฐานสู่ครูมืออาชีพ

จึงขอเชิญชวนให้ครู/ผู้จัดกิจกรรม และผู้สนใจทุกท่านเข้ามาศึกษาได้ที่เว็บไซต์ <http://elearning.dei.ac.th>. โดยดาวน์โหลดคู่มือการสมัครที่

<http://www.dei.ac.th>. หรือ <http://www.nfe.go.th/0405> ในการนี้สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียนได้มอบหมายให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคประสานงานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในการส่งเสริม สนับสนุน ครู/ผู้จัดกิจกรรม เข้าร่วมและดำเนินการติดตามผลการอบรมต่อไป

เข้าสู่การเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่ง

กรุณากรอกข้อมูลให้ครบถ้วน

ชื่อสมาชิก

รหัสผ่าน

เข้าระบบ

ลิมาหัสผ่านกดที่นี่

ดาวน์โหลดคลิกอื่น

มือใหม่ กดที่นี่

ลองดู นะครับ

กอนสิ้นปีหนึ่งเดือน ผมนั่งอยู่หน้าบ้าน
เพียงลำพัง คิดทบทวนว่า ชีวิตตัวเอง
ตั้งแต่ต้นปีจนถึงวันที่นั่งอยู่นั้น มีการ
เปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นกับชีวิตบ้าง เป็นการคิดที่
รู้สึกเครียดอยู่เอากการ เพราะการเปลี่ยนแปลงบางเรื่อง
ก็ไม่อยากจะเกิดขึ้น เช่น สีมผมเริ่มจะมีสีขาวแซม
หน้าตาเริ่มมีรอยเหี่ยวย่น สมรรถภาพบางอย่าง
ที่ลดน้อยถอยลง...

ความจำ...ครับ...ความจำ...ถ้าอย่างที่ท่านคิด...
ยังถือว่าดีเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

ปีนี้ชีวิตผมเริ่มเข้าสู่เลขสี่ เคยมีคนพูดถึง
ชีวิตที่เข้าสู่วัย 40 ว่า “เป็นวัยชราของคนหนุ่มสาว
แต่เป็นวัยหนุ่มสาวของคนชรา” ซึ่งก็คงจะจริง เพราะ
เด็กข้างบ้านเรียกลูกกันทุกคน เวลาเด็กเรียกลูก
อยากจะเชกโหลก บอกให้เรียก “พี่” ก็ไม่ยอมเรียก

ไม่ค่อยเข้าใจเหมือนกันว่าการเปลี่ยนแปลงใน
ช่วงอายุ 40 ปี ถึงมีคนกำหนดไว้ว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน
ฝรั่งบอกว่าตัวเลขนี้เป็นวัยแห่งการเริ่มต้นชีวิต บางคน
บอกว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากการเป็น “ของใหม่”
ไปสู่การเป็น “ของเก่า” ถ้าเช่นนั้นผมคงเข้าสู่วัยเริ่มต้น
ที่จะเป็นของเก่า คุณนายที่บ้านก็คงเข้าสู่การเป็น
ของเก่าเหมือนกัน (ถือเป็นของเก่ามีคุณค่านะครับ
ไม่ใช่ “ควรม่า”)

การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของธรรมชาตินะครับ
สิ่งที่เปลี่ยนแปลงขึ้นนั้นเราก็ต้องอยู่กับมันให้ได้
กายภาพอาจทรุดโทรม โรคภัยเริ่มเข้ามาเยี่ยมเยียน
เพื่อนหลายคนในวัยเดียวกันเริ่มเข้าออกโรงพยาบาล
เป็นว่าเล่น พบหมอบ่อยพอ ๆ กับที่เคยเข้าร้านเหล้า
ในขณะที่เพื่อนอีกหลายคนเริ่มหัวล้าน พุงยื่น มีฝ้า
ขอบผายลม และชอบดูเครื่องแบบนักศึกษา สิ่งเหล่านี้
คือการเปลี่ยนแปลง

ผมคงไม่ต้องมาบอกกันว่าขอให้ทุกคนเป็นคนดี
เมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่น ชยัน ตั้งใจทำงาน รู้จัก
อดออม รู้จักอดทน ฯลฯ ๆ ๆ ๆ เพราะเรื่องเหล่านี้
รู้ดีกันอยู่แล้ว แต่ผมอยากจะให้ท่านลองทำบางสิ่ง
บางอย่างง่าย ๆ

อย่างแรกคือป็นี่เลย อยากชวนท่านลองมาเป็น
“เด็ก” กันดีกว่า ชวนเป็นเด็กที่มีแต่ความสดใส
สดชื่น ไม่ได้มาชวนเป็นเด็กเสี้ยนนะครับ

เบื้องต้นอย่างดี

เด็กชอบติดสร้างสรรดี

จินตนาการ ดนราพอแก่ตัว

ไม่ต้องยืมความติดสร้างสรรดี

จินตนาการทดทาย

เวลาเครียดกับการงาน กับความรับผิดชอบ
ในชีวิต แล้วเห็นเด็กวิ่งเล่นกันอย่างสนุกสนาน ท่านคง
เคยบ่นว่า “อยากกลับไปเป็นเด็กจังเลย” จริง ๆ เรา
สามารถกลับไปเป็นเด็กได้ทุกเวลานะครับ ไม่ใช่เรื่องยาก
ถ้าท่านต้องการ ทำง่าย ๆ ครับ คือ คิดแบบเด็ก
ใช้อารมณ์มุ่มมองแบบเด็ก ทำหน้าเด็กไปด้วยก็ได้

ข้อดีของการเป็นเด็กมีหลายอย่างนะครับ เช่น
เด็กไม่คิดมาก คิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น ไม่เก็บเอามา
รทสมอง ไม่วิตกกังวล อยู่แต่ปัจจุบัน

ท่านเคยเห็นเด็กทะเลาะกันไหมครับ บางครั้งทะเลาะกันแทบเป็นแทบตาย ผลอแพล็บเดียวกลับมา นั่งเล่นหัวเราะกัน ลืมเรื่องที่เพิ่งทะเลาะกันหมดแล้ว ผู้ใหญ่บางคนสอนให้คนรู้จักขันติให้อภัย แต่พอโดนคนตำหนินิด ตำหนิหน่อย ร้อนในหัวอก คิดแต่จะหาทางแก้แค้นชนิดสิบปีไม่เคยลืม จ้องแต่จะเอาคืน บางคนทำงานจนเกษียณไปแล้วก็ยังรู้สึกร้อนรุ่มไม่มีความสุขสักที

ข้อดีอีกอย่าง คือเด็กชอบคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ คนเราพอแก่ตัวไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการหดหาย เพราะบางทีคิดมาก คิดรอบคอบ จนบางทีกลายเป็นการล้อมกรอบจนเกินไป ไม่กล้าทำอะไรสักอย่าง จนมาวันนี้ถึงกับต้องมาสอนให้คิดนอกกรอบกัน จินตนาการของเด็กทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีนวัตกรรมขึ้นมาหลายครั้งแล้วนะครับ

เด็กตัวน้อยมองก้อนเมฆเป็นรูปเต่า เป็นรูปช้าง เป็นรูปสัตว์ประหลาด ฝนตกก็อยากจะออกไปเล่นน้ำฝน

ผู้ใหญ่มองเห็นก้อนเมฆแล้ววิตกกังวล ฝนจะตกไหม ต้องรีบกลับบ้านกลัวผ้าที่ตากจะเปียก น้ำจะท่วมบ้านไหม ท่วมแล้วจะทำอย่างไร ไฟฟ้าจะดับไหม สารพัดจะวิตก ความคิดอ่านในเรื่องความฝัน จินตนาการของผู้ใหญ่ลดลงตามจำนวนตัวเลขอายุที่เพิ่มขึ้น และมักจะมีแต่จินตนาการในทางร้ายและลบ

ครั้งหนึ่งที่บ้านผมไฟดับ เลยต้องจุดเทียนทั่วบ้าน แล้วทานอาหารกันท่ามกลางแสงเทียน ลูกสาวเจ็ดขวบบอกว่า “ไฟดับก็ดีนะคะ โรแมนติก เหมือนสวนอาหาร” วันนั้นเด็ก ๆ ทานข้าวกันอย่างสนุกสนาน แต่ใจพ่อแม่อย่างผมวิตกจริตไปว่า ไฟไม่มา น้ำก็ไม่ไหล จะอาบน้ำอย่างไร ดินนี้คงจะนอนร้อนกันทั้งคืน

บางครั้งถ้าเราคิดแบบเด็กบ้าง หัดกลับไปมองในมุมมองแบบเด็ก ๆ เราอาจจะพบการสร้างสรรค์ พบแง่คิดที่เราอาจมองข้ามไปก็เป็นได้ ชีวิตจะน่าอยู่ขึ้นเยอะ

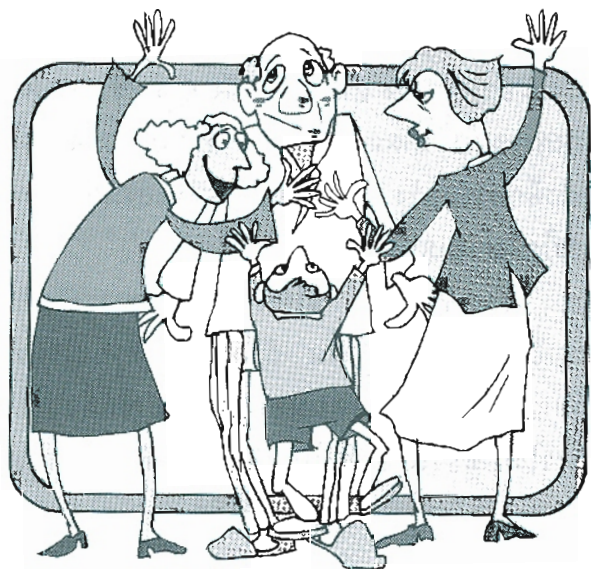
เรื่องที่สองที่ผมอยากให้ท่านลองทำดูคือการถามหัวใจตัวเอง ถามออกมาดัง ๆ ว่า ชีวิตของฉันต้องการอะไร เกิดมาเพื่อสิ่งใด ฉันอยากจะทำอะไร อะไรคือความหวัง ความฝันที่ยังไม่ได้ลงมือทำสักที มีอะไรบ้างลองดูนะครับ

เวลาเป็นสิ่งที่ไร้น้ำใจโหดร้ายที่สุดเพราะมันเดินแบบไม่ค่อยใคร ดังนั้น ถ้าอยากจะทำอะไรก็ทำเสียแต่ตอนนี้ บางคนบอกว่าเกษียณแล้วจะไปเที่ยวโน่นเที่ยวนี้ จะกินโน่นกินนี่ จะเข้าวัดฟังธรรม อยากจะหัดทำสมาธิ จะเขียนหนังสือ สารพัดโปรเจ็คท์

ถามหัวใจตัวเอง
ถามออกมาดัง ๆ ว่า
ชีวิตของฉันต้องการอะไร
เกิดมาเพื่อสิ่งใด
ฉันอยากจะทำอะไร
อะไรคือความหวัง ความฝัน
ที่ยังไม่ได้ลงมือทำสักที

ผมว่าถึงตอนนั้นก็คงกลายเป็นเรื่องตลกแล้วแหละครับ เพราะถึงเวลานั้นไม่รู้ยังเดินไหวรีเปลาหัวเข่าก็ไม่ดี ขยับรถก็ไม่ได้ ไม่รู้ต้องอาศัยลูกหลานมาพยุงหรือไม่ น้ำตาล ไช้มันก็ขึ้น จะกินอะไรหมอก็กินห้าม จะเข้าวัดก็นั่งพับเพียบไม่ไหว กระดูกกระดูกเดี๋ยวปวดเมื่อยไปหมด จะเขียนหนังสือหนึ่งหากก็ลืมหมดแล้ว สายตาก็แย้ มือไม้สั่น เงินมีก็ทำอะไรไม่ได้ ฉะนั้นเวลานี้จึงเป็นเวลาดีที่เราควรถามหัวใจตัวเองก่อนเวลาจะหมด

เรื่องที่สามที่อยากจะลองให้ท่านทำดูคือ “ไม่หวัง ไม่หวัง ไม่หวัง” สามคำนี้ได้มาตอนไปอ่านนิตยสารเล่มหนึ่งมีผู้หญิงท่านหนึ่งบอกว่าเป็นปราชญ์ชีวิตของเธอ ทำให้ชีวิตเธออยู่ได้อย่างสงบและจิตใจดี

ผมเห็นว่าเป็นปรัชญาที่ก่อให้เกิดการละวาง ไม่ยึดติด บางครั้งเรารู้สึกผูกพันกับคน สัตว์ สิ่งของ หรือแม้กระทั่งตำแหน่ง ลาก ยศ สรรเสริญมากเกินไป จนคิดว่านี่คือของฉัน ซึ่งจะให้เราเกิดทุกข์ ถ้าเราหัดละเสียบ้างชีวิตเราก็จะพบความงดงามอีกมากครับ

สำหรับตัวผมตั้งใจไว้แล้วว่า จะเพิ่มอีกคำคือ “ไม่เห่า” ที่ว่าไม่เห่าคือ ไม่พูดพาลในเรื่องไม่เป็นเรื่อง พูดแต่เท่าที่จำเป็น จะหัดไปใช้ “หู” ให้มากกว่าปาก เขาบอกกันว่า ถ้าเราไม่พูดสักเจ็ดวันชีวิตจะดีขึ้น ผู้หญิงอาจบอกว่า ออกแตกตายแน่ ๆ เพราะการเมาส์กับผู้หญิงเป็นของคู่กัน ยิ่งเป็นสาว ๆ กศน. หยุดพูดเจ็ดนาทีก็ตายแล้ว (ล้อเล่น)

เรื่องที่ยากจะ让您ลองทำอีกเรื่องก็คือ คิดดี หากท่านคิดแต่เรื่องดี ๆ ชีวิตท่านจะมีความสุขนะครับ ในทุก ๆ เหตุที่เกิดขึ้นอย่างน้อยต้องมีทั้งแง่ดีและแง่ร้าย หากเป็นไปได้ขอให้พยายามเลือกคิดเอาแต่แง่ดี คนที่คิดในแง่ดี ฮอริโมนจะฉีดทำให้ผิวพรรณหน้าตาผ่องใส สมองปลอดโปร่ง ตอนเช้า ๆ พยายามอย่าให้ความคิดร้าย ๆ เข้ามารบกวน พยายามนึกถึงแต่เรื่องที่สุขใจ แล้วท่านจะเห็นว่าสิ่งดี ๆ จะไหลมาสู่ตัวท่าน กลับกัน หากคิดแต่สิ่งร้าย ๆ เชื่อเถอะครับไม่นานสิ่งที่ท่านกลัวว่าจะมาถึงมันก็มาจริง ๆ เราจึงมักจะเห็นคนบางคน

บ่นว่า “ช่วยทั้งวัน” “ช่วยซัปปช่วยซ้อณ” ผมเองก็เคยเป็นมาก่อน บางครั้งถึงขนาดที่ว่าเช่ารถขน กลางวัน เจ้านายดำ เย็นตันถูกหมากัดอีก ผมถึงอยากจะให้ท่านคิดดีเข้าไป แล้วชีวิตท่านจะมีแต่สิ่งดี ๆ เข้ามา

อีกเรื่องที่น่าลองทำคือท่านเคยนึกบ้างหรือเปล่าว่าตัวเองมีความสามารถหรือความถนัดอะไรที่ไม่เหมือนผู้อื่นเขาบ้าง น่าลองนึกลองค้นหาดูนะครับ บางคนกว่าจะค้นได้ก็อายุมากแล้วก็มี แต่ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ขอให้ค้นพบเถอะครับเรื่องอะไรก็ได้ บางท่านอาจจะพูดเก่ง บางท่านอาจเขียนเก่ง บางท่านวาดรูปเก่ง บางท่านเชี่ยวชาญเรื่องงานไม้ บางท่านเชี่ยวชาญเรื่องการค้า บางท่านเชี่ยวชาญข้อกฎหมาย ทุกเรื่องนั้นท่านเชื่อไหมครับว่าสามารถนำมาเกื้อหนุนการทำงาน ของ กศน. ได้ทั้งนั้น เพียงแต่การ “เชื่อม” เข้าหากันจะเป็นด้วยกลวิธีใด เคยพบผู้บริหารบางท่านสนใจเรื่องต้นไม้ ท่านก็ค้นคว้าหาพันธุ์ไม้มาส่งเสริมแก้ปัญหายากจนให้ชาวบ้านได้ บางท่านเป็นคนที่ชอบท่องเที่ยวชอบเดินทาง ท่านก็อาจเอาเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยมาแนะนำชาวบ้านพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว บางท่านก็ชำนาญเรื่องคอมพิวเตอร์ ท่านก็ปรับปรุงแบบฟอร์มการบริการนักศึกษาให้รวดเร็ว ลองค้นหาดูนะครับ ชีวิตจะมีสีสัน งานการก็จะเจริญรุ่งเรือง

เรื่องสุดท้ายที่ยากให้ลองทำดู คือ หัดรักตัวเอง เสียบ้าง อาจฟังดูเป็นการเห็นแก่ตัวไปหน่อย แต่อยากให้ลองดู บางคนไม่ค่อยรักตัวเองเท่าไร ยิ่งสถานภาพทางสังคม หน้าที่การงานทำให้พวกเราकिनไม่เลือกสุบบุหรือจัด ดืมเหล่าคอแข็ง นอนดึก เราจึงเห็นเพื่อนกลายเป็นคนฉุ อมโรค บางคนกลายเป็นอัมพฤกษ์ ปีนีเราลองมาดูแลตัวเองกันบ้างนะครับ ดูแลคนอื่นมานานแล้ว ลองถามปอดซิว่า อยากดูดูแลอยู่ไหม ถามตับซิว่า ยังอยากดื่มอยู่ไหม ลองดูครับ ลองดูนะครับ ชีวิตเรา เราเลือกได้

ดีดใหม่ ก้าว

กับหลักสูตร กศน.

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอวกโรงเรียน

ทำไมจึงต้องพัฒนาหลักสูตร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ และในมาตรา 24 ข้อ 1 กำหนดว่าต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สำนักบริหารงานการศึกษาอวกโรงเรียน โดยกลุ่มพัฒนาการศึกษาอวกโรงเรียน ได้พยายามที่จะพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอวกโรงเรียน สำหรับใช้แทนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาอวกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน มีสาระที่เป็นมาตรฐานลำดับความยากง่าย เป็นขั้นตอน เป็นการเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อ

แต่กลุ่มเป้าหมายอวกโรงเรียนเป็นวัยผู้ใหญ่ มีอิสระในการรับผิดชอบตัวเอง ครอบครัว มีอาชีพ

มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ของประเทศ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องดำรงชีวิตอยู่ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เผชิญกับความผันผวนหรือวิกฤติที่อาจจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อย่างน้อยคนไทยควรมีการป้องกันล่วงหน้า หรือคาดการณ์ในอนาคตได้ จึงอยู่กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้มีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว เพียงแต่ให้เขาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยการจัดการความรู้ประสบการณ์ให้มีระบบ และเสริมเติมในส่วนที่ต้องการพัฒนาให้มีชีวิตดีขึ้นตามศักยภาพของแต่ละคน

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร เป็นอย่างไร

การพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่นี้ ตั้งอยู่บนฐานความคิด หลักการและปรัชญาการศึกษาอวกโรงเรียน โดยเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ จึงจะทำให้มีความกระตือรือร้นในการเรียน เป็นหลักสูตรที่มีการบริหารจัดการที่ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่ต้องมีขั้นตอนมาก แต่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด มีคุณภาพในที่นี้ก็คือ อยู่ในสังคม

อย่างมีความสุข ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีวิธีการแสวงหาความรู้ มีครอบครัวที่อบอุ่น มีอาชีพที่มั่นคง มีสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน มีคุณธรรม เป็นคุณภาพสำหรับคนที่อยู่นอกโรงเรียน และมีความยืดหยุ่น ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายโดยสาระการเรียนรู้สามารถถอดได้ประกอบได้ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน เป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับชีวิต ทั้งด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจในชุมชน สังคม และประเทศ โดยยึดนโยบายของรัฐบาล พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มีสาระการเรียนรู้อะไรบ้าง

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ทักษะชีวิต 1 ทักษะชีวิต 2 ในขณะที่หลักสูตรใหม่จัดให้มีสาระการเรียนรู้ดังนี้

1. สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ (การอ่าน การฟัง การสังเกต วิเคราะห์ การตั้งคำถาม การสรุปตามข้อเท็จจริง) การวิจัย การจัดการความรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. สาระความรู้พื้นฐาน เป็นความรู้เกี่ยวกับวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา ศิลธรรม คุณธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง การเมืองการปกครอง ศิลปะ พื้นฐานการทำงานอาชีพ ซึ่งสาระทั้งหมดนี้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ

3. สาระการประกอบอาชีพ เป็นความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการธุรกิจ การประกอบอาชีพและการพัฒนาอาชีพ

4. สาระทักษะชีวิต เป็นความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน การสร้างบำรุงรักษาที่อยู่อาศัย พลังงานธรรมชาติ การผลิตอาหาร ยารักษาโรค การหมุนเวียนแปรรูปในครัวเรือน และหัตถกรรมเพื่อชีวิต

5. สาระการพัฒนาชุมชน เป็นความรู้เกี่ยวกับประวัติ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาของชุมชน การประชาคม การจัดทำและขับเคลื่อนแผนชุมชน การพัฒนาองค์กรในชุมชน และการมีจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของศีลธรรม

หลักสูตรใหม่จะมีสาระที่ 1. 4 และ 5 ซึ่งแตกต่างจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545 ซึ่งทั้ง 3 สาระที่เพิ่มขึ้นน่าจะสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับสาระที่ 2 เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพเท่านั้น

จัดการศึกษาอย่างไร

การจัดการศึกษาแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการ ศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน ตลอดหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน สร้างคนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงยั่งยืนของชุมชน ในการจัดการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียน ครู ชุมชน องค์กรพัฒนาต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนรู้ อย่างไร

วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการ
ที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูล
สารสนเทศที่แสดงถึงการพัฒนาความก้าวหน้า และ
ความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อที่เป็น
ประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาและ
เรียนรู้เต็มศักยภาพ

พืชมหลักสูตรจะได้รับการรับรางวัล

1. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม
ชุมชน สังคม
2. ชุมชนได้รับการพัฒนาการทั้งด้านเศรษฐกิจ
สังคม การเมืองการปกครอง
3. ได้รับประกาศนียบัตรที่มีศักดิ์และสิทธิ์
เทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทั้งหมดนี้เป็นกรอบความคิดที่จะพัฒนา
หลักสูตรใหม่ ซึ่งขณะนี้กำลังดำเนินการจึงขอ
เชิญชวนผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ครู กศน. ประชาชนทั่วไป
แสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
กรุณาแสดงความคิดเห็นมายังกลุ่มพัฒนาการศึกษา
นอกโรงเรียน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
หรือโทรสารมายังหมายเลข 02-2813732 หรือ
E-mail Address : nfe-curriculum@yahoo.com

การสอนที่ดี คือ สอนให้เขารู้จักสอนตนเอง

ยาดิ มีใช้ต้องมึรสหวาน

อ่อนโยน คือ ความแข็งแกร่งที่ยิ่งใหญ่

คนเจียม อย่าคิดว่าเขากลัวที่จะวิ่ง

ความจริงทั้งหมด ไม่ใช่สิ่งที่ควรพูดเสมอไป

ไม่เป็นศัตรูกับใคร คือ หลักการที่ดี

นพพันธ์ & สุปราณี

มาอ่านหนังสือกันเถอะ

กลุ่มพัฒนาสื่อ

การอ่านเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนานับตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับประเทศและระดับโลก เป็นนิสัยสำคัญที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับทุกคน เพราะการอ่านเปรียบเสมือนประตูสู่โลกแห่งความรู้ที่กว้างไกลไม่สิ้นสุด ด้วยความสำคัญของการอ่านดังกล่าว เราจึงได้คัดสรรหนังสือดีมีคุณภาพจากแหล่งการเรียนรู้วังจันทรถมหาราชวิทยาลัยการ เนื้อหาสาระของหนังสือแต่ละเล่มเน้นเกี่ยวกับความคิด ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติจริงของนักเขียน นักวิชาการ นักบริหาร หรือผู้รู้ในสาขานั้น ๆ ซึ่งนักการศึกษาควรได้อ่านเพื่อจะได้นำข้อคิดดี ๆ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานและการดำเนินชีวิต บางเล่มเป็นเล่มโปรดหรือประทับใจของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ เล่มแรกที่ใคร่ขอแนะนำคือ พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง พอสอนอ่าน

พอสอนอ่าน

สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือแห่งประเทศไทย. 2549. 182 หน้า.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงทรงมีพระราชดำรัสส่งเสริมการศึกษาของราษฎรมาโดยตลอด

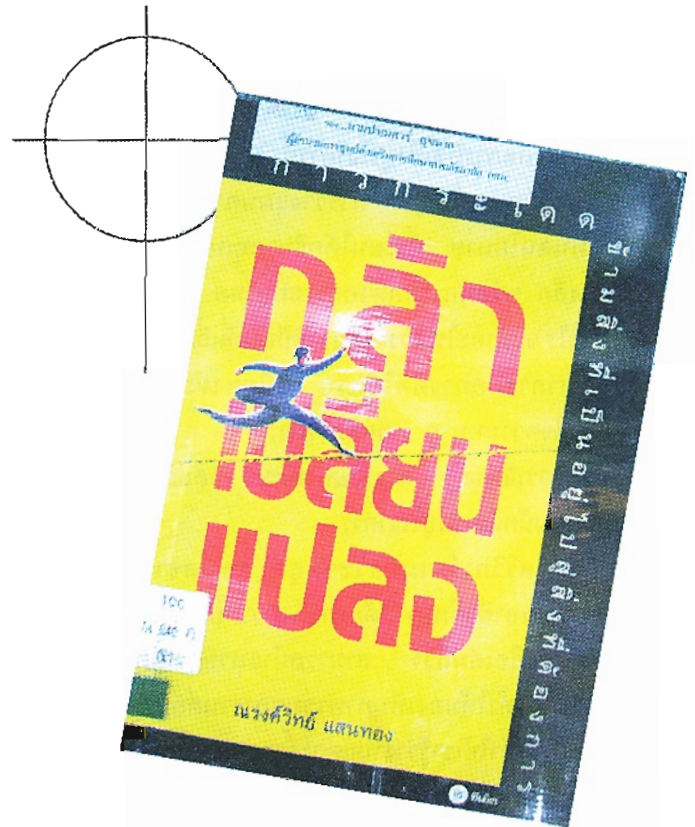
ในมหามงคลสมัยที่ทรงครองราชย์ครบ 60 ปี ในพุทธศักราช 2549 สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือแห่งประเทศไทยได้จัดทำหนังสือ “พอสอนอ่าน” โดยประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท จำนวน 57 องค์ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน การเขียน และการศึกษาขั้น ซึ่งจะเป็นเสมือนประทีปส่องสว่างให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญของการอ่านและการศึกษา ดังเช่นที่ “องค์พ่อหลวง” ทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่างและทรงพร่ำสอนมากกว่าหกทศวรรษ และเป็นหนทางนำไปสู่แสงสว่างแห่งปัญญาเพื่อพัฒนาตนเอง และประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป จึงเป็นหนังสือที่พวกเราทุกคนควรจะได้อ่าน

กล้าเปลี่ยนแปลง

ณรงค์วิทย์ แสันทอง. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น. 2548. 208 หน้า.

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้ตัดสินว่าอะไรคือความสำเร็จ อะไรคือความล้มเหลว เพราะเรื่องเดียวกันคนหนึ่งอาจบอกว่าสำเร็จ แต่อีกหลายคนอาจจะบอกว่าไม่สำเร็จก็ได้ ดังนั้น ควรเน้นที่ “ความก้าวหน้า” ในชีวิตมากกว่า ความก้าวหน้าในที่นี้หมายถึง การที่เราได้กำหนดเป้าหมายในเรื่องใดไว้แล้วเราสามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้จริง สารของหนังสือแบ่งเป็น 4 ภาค คือ แนวคิดในการบริหารชีวิต เทคนิคการพัฒนาตนเอง การพัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

นายปรเมศวร์ สุขมาก ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการศึกษา ตามอัธยาศัย เขียนถึงความประทับใจที่ได้จากการอ่านว่า “...หนังสือเล่มนี้เขียนให้เราคิดและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต และการทำงานไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ใหม่มากว่า และน่าจะมีพัฒนาการที่มีคุณภาพมากกว่าสิ่งเดิม ๆ ที่ทำอยู่ หนังสือจะบอกกระบวนการ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จที่พ้นจากความจำเจและน่าเบื่อ”

พลิกฝ่ามือหรือเรื่องเรียนรู้

ไดรเด็น, การ์ดอน และฟอส, จินเน็ตต์. เขียน ัญญา ผลอนันต์ และคณะ แปล. กรุงเทพฯ : ชวิษฐขาว 94. 2545. 400 หน้า.

พลิกฝ่ามือหรือเรื่องเรียนรู้ แปลจาก The Learning Revolution ซึ่งเป็นหนังสือที่มีผู้อ่านทั่วโลก หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมวิธีคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้ที่เขียนง่าย อ่านง่าย และเป็นรูปธรรม โดยการนำเสนอบทเรียนและตัวอย่างของ “หลักคิด” เพื่อให้บรรลุการ “คิดเป็น” การ “คิดถูก” การ “คิดดี” และการ “คิดไกล”

นางวัทินี จันทรโอกุล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน กล่าวถึงหนังสือเล่มนี้ว่า

1. หนังสือเล่มนี้พลิกแผ่นดินจีนมาแล้วโดยขายได้ 7.5 ล้านเล่มในครึ่งปีและประเทศอื่น ๆ
2. หนังสือเล่มนี้ให้คำตอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. หนังสือเล่มนี้สามารถจุดประกายความคิดได้เป็นอย่างมาก

การคิดเชิงบูรณาการ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.

2546. 234 หน้า.

หนังสือการคิดเชิงบูรณาการนี้ ผู้อ่านสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา การวางแผนการทำงาน รวมถึงการกำหนดนโยบาย ผู้เขียนได้อธิบายทุกเรื่องทั้งทางกว้างและทางลึก พร้อมการยกตัวอย่างแบบไทย ๆ โดยเน้นการจะคิดอะไร จะทำอะไร ควรระวังว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย การบูรณาการคือการคิดให้ครบ เนื้อหาจะเริ่มปูพื้นฐานความเข้าใจความหมาย หลักคิด การฝึกคิด การนำไปใช้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ การพัฒนาทักษะ และลักษณะนิสัยของการเป็นนักคิดเชิงบูรณาการ

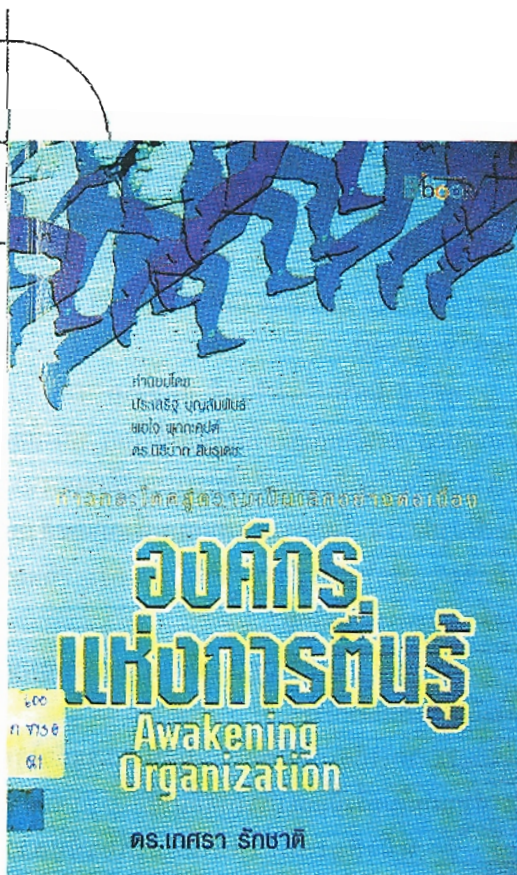
นางศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กล่าวถึงความประทับใจที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มนี้ว่า ...สามารถนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทำให้มองเห็นภาพรวมของงานก่อนที่จะทำงานแต่ละชิ้น ซึ่งทำให้เรารู้ว่างานแต่ละชิ้นของเรานั้นจะเชื่อมโยงกับใคร และทำไปสู่จุดมุ่งหมายของภาพรวมอย่างไร

องค์กรแห่งการเรียนรู้

เกศรา รักชาติ. กรุงเทพฯ : เนชั่นมัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน). 2549. 245 หน้า.

ยุคนี้องค์กรที่มีการเรียนรู้ถือว่าเป็นองค์กรที่ได้เปรียบกว่าองค์กรที่ขาดการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน ถ้าคิดจะเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” จะเริ่มต้นตรงไหน จะต้องทำอะไร หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมมุมมอง แนวคิด และวิธีการทำงานสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนไว้อย่างรอบด้าน หลากหลายแง่มุม ไม่เพียงแต่นำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายแล้วยังนำสู่การปฏิบัติจริงได้ไม่ยาก

“วันนี้คุณอ่านหนังสือหรือยัง”

ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ สามารถเรียนรู้ได้หรือไม่

ทองบรรณาธิการ

เป็น

เวลานานมากแล้วที่เราได้เถียงกันว่า ผู้นำนั้นเป็นผู้นำโดยกำเนิดหรือถูกสร้างขึ้นมา ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ก็เป็นที่ยกเถียงเช่นนี้เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น คนเราเกิดมาพร้อมกับความเห็นอกเห็นใจคนอื่น หรือเรียนรู้ที่จะเห็นใจผู้อื่นโดยอาศัยประสบการณ์ชีวิตที่สั่งสมมา คำตอบก็คือทั้งสองอย่างนั่นเอง การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ระบุว่ามนุษย์เรามีองค์ประกอบทางพันธุกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ งานวิจัยทางด้านจิตวิทยาและพัฒนาการด้านจิตใจ พบว่าการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญเช่นกัน แต่สาเหตุเหล่านี้ อย่างใดจะมีความสำคัญมากกว่ากันเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยต่างชี้ชัดว่าความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้

สิ่งหนึ่งที่เป็นที่แน่นอนก็คือ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จะเพิ่มมากขึ้นตามอายุ มีคำ ๆ หนึ่งที่เรารู้จักกันดีก็คือ “ความเป็นผู้ใหญ่” แม้ว่าเราจะมีความเป็นผู้ใหญ่แต่เรายังต้องฝึกฝนเพิ่มพูนความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อยู่ดี เป็นที่น่าเสียดายว่าโปรแกรมการฝึกอบรมส่วนใหญ่ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความเป็นผู้นำ รวมถึงความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องที่เสียทั้งเงินและเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ ปัญหาที่พบได้บ่อยก็คือ การฝึกอบรมเหล่านี้ให้ความสำคัญกับส่วนของสมองที่ไม่ถูกต้อง

ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์มีแหล่งที่มาส่วนใหญ่จากเส้นประสาทบริเวณสมองที่ทำหน้าที่ควบคุมความรู้สึก สิ่งเร้า และความต้องการ จากงานวิจัย

พบว่า แบบประสาทของมนุษย์นั้นจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยผ่านแรงกระตุ้น การฝึกฝนที่ต่อเนื่อง และผลตอบรับ ลองเปรียบเทียบการเรียนรู้ประเภทนี้กับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบริเวณเนื้อเยื่อสมอง ซึ่งควบคุมกระบวนการในการคิดวิเคราะห์และความสามารถทางเทคนิคของมนุษย์ เนื้อเยื่อสมองจะควบคุมความคิดและความเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งส่วนเนื้อเยื่อของสมองนี้เองที่ช่วยให้เราเรียนรู้วิธีใช้คอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์ ถ้ามองจดจำหมาย โดยการอ่านจากตำรา ดังนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจเลยที่โปรแกรมการฝึกอบรมต่าง ๆ มักจะเข้าใจผิดและให้ความสำคัญกับสมองส่วนนี้ในการสร้างความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ งานวิจัยที่ผมได้ทำร่วมกับ Consortium for Research on Emotional Intelligence in Organizations พบว่า หากเราให้ความสำคัญกับสมองส่วนนี้ในการฝึกอบรม อาจทำให้เกิดผลในเชิงลบกับผลการดำเนินงานของบุคลากรได้ทีเดียว

ฉะนั้น ในการเสริมสร้างความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ การฝึกอบรมต่าง ๆ ที่องค์กรได้จัดทำขึ้น ควรมุ่งเน้นไปที่ส่วนของเส้นประสาทบริเวณสมอง การฝึกอบรมควรจะทำให้พนักงานเลิกปฏิบัติงานในวิธีการแบบเดิม ๆ และหันมาใช้วิธีแบบใหม่แทน ซึ่งไม่ได้เพียงใช้เวลามากกว่าวิธีการแบบเก่า หากแต่ยังต้องอาศัยวิธีการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคลอีกด้วย

ท่านลองจินตนาการถึงผู้บริหารคนหนึ่งที่ไม่ค่อยมีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงาน สิ่งนี้จะเห็นได้จากการขาดความสามารถในการรับฟังผู้อื่น เธอจะขัดจังหวะคนอื่น ๆ ในขณะที่พวกเขากำลังพูด และไม่ใส่ใจว่าคนอื่นจะพูดเช่นไร ในอันที่จะแก้ไข

บทแปล What makes a leader? ของ Daniel Goleman

ปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารจำเป็นต้องถูกกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเธอต้องได้รับการฝึกฝนและผลตอบรับจากคนอื่น ๆ ในองค์กรด้วย อาจจะต้องมีเพื่อนร่วมงานหรือผู้ฝึกสอนสักคนที่คอยเตือนเธอในยามที่เธอไม่ฟังผู้อื่น และเธอก็ต้องหวนกลับไปทำเหตุการณ์นั้นซ้ำอีกครั้ง และต้องมีปฏิริยาตอบสนองที่ดีขึ้นกว่าในครั้งแรก ซึ่งหมายถึงว่าเธอต้องแสดงความสามารถที่จะรับฟังสิ่งที่ผู้อื่นกำลังพูดให้ดีขึ้นกว่าแก่นั่นเอง นอกจากนี้ เธอยังอาจได้รับคำแนะนำให้ไปสังเกตพฤติกรรมของผู้บริหารคนอื่น ๆ ที่รับฟังคนอื่นได้ดีและลงเอยแบบพฤติกรรมเช่นนั้นด้วย

หากท่านมีความอดทนและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง กระบวนการดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดผลดีในระยะยาว ผมรู้จักผู้บริหารท่านหนึ่งที่ทำงานในวอลล์สตรีท เขาพยายามฝึกฝนให้ตนเองมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ทัศนคติและการกระทำของบุคคลอื่น ก่อนหน้าที่ผู้บริหารคนนี้จะกระทำการเช่นนี้ ลูกน้องทุกคนต่างเกรงกลัวที่จะทำงานร่วมกับคนเขาเป็นอย่างมาก เมื่อเขากลับบ้านได้เล่าเรื่องนี้ให้ทุกคนที่บ้านฟังแต่ทุกคนต่างก็ยืนยันว่าพวกเขาเองรู้สึกต่อผู้บริหารคนนี้ในทำนองเดียวกัน เพราะทุกครั้งทีคนในครอบครัวมีความเห็นไม่ตรงกับเขา พวกเขาต่างหวาดกลัวที่จะบอกให้ผู้บริหารรับทราบเช่นกัน

ผู้บริหารท่านนี้จึงเข้ารับการฝึกฝน เพื่อเสริมสร้างให้ตนเองเกิดความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น ขั้นตอนแรกที่เขาต้องทำก็คือเดินทางพักผ่อนยังประเทศที่เขาพูดภาษาของประเทศนั้นไม่ได้ ขณะที่อยู่ที่นั่น เขาต้องตรวจสอบปฏิริยาตอบสนองที่ตนเองมีต่อสิ่งที่ไม่คุ้นเคย และการเปิดใจยอมรับบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตัวเอง เมื่อเขากลับมาทำงานตามปกติ เขาได้ขอให้ผู้ฝึกสอนคอยตรวจสอบพฤติกรรมโดยไม่ให้เขารู้ตัว เพื่อที่จะดูว่าเขาปฏิบัติต่อคนอื่นแตกต่างออกไปอย่างไร ในขณะเดียวกัน เขาก็หมั่นฝึกฝนในอันที่จะรับฟังความคิดที่แตกต่างไปจากของตนเอง และท้ายที่สุดผู้บริหารท่านนี้ก็อัศจรรย์ใจที่ตัวเองขณะกำลังประชุมและถามผู้ที่ทำงานร่วมกันให้วิจารณ์ความสามารถ

ของเขาในอันที่จะรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น กระบวนการทั้งหมดนี้ใช้เวลาหลายเดือน แต่ระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารท่านนี้ได้เพิ่มขึ้นในท้ายที่สุด และความก้าวหน้ำดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดจากผลการดำเนินงานของเขามีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

สำหรับองค์กรโดยส่วนใหญ่แล้ว ความสามารถทางสังคมจัดเป็นคุณสมบัติในการเป็นผู้นำที่สำคัญหรือไม่ คำตอบก็คือใช่ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านอื่น ๆ เรามักจะรู้โดยสัญชาตญาณว่าผู้นำจำเป็นต้องบริหารความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีผู้นำคนใดที่จะทำงานคนเดียวได้ หน้าที่ของผู้นำที่ดีก็คือ การทำงานให้แล้วเสร็จโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย และความสามารถทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกระทำเช่นนี้ได้ ผู้นำที่ไม่สามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นได้แสดงว่าเขาไม่มีคุณสมบัติเช่นนี้อยู่เลย และแม้ว่าผู้นำจะมีแรงจูงใจในการทำงานแต่หากเขาไม่สามารถสื่อสารมันออกมาได้ แรงจูงใจนั้นก็เปล่าประโยชน์ ความสามารถทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่ช่วยผลักดันให้ผู้นำแสดงออกถึงความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

อย่างไรก็ดี คงจะไม่ถูกนักหากจะกล่าววาระดับสติปัญญาและความสามารถทางเทคนิคไม่มีความสำคัญในการสร้างผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ในการสร้างผู้นำที่เก่งและมีประสิทธิภาพเราต้องอาศัยทั้งสองอย่างข้างต้นควบคู่ไปกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เมื่อก่อนเราเคยคิดกันว่าความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่ “ดีที่จะมีไว้” แต่ในปัจจุบันเราตระหนักดีว่ามันเป็นสิ่งที่ผู้นำทุกคน “ควรจะต้องมี”

เป็นเรื่องโชคดีที่เราสามารถเรียนรู้ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ได้ ขั้นตอนในการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องง่าย เราต้องใช้เวลา และสิ่งสำคัญยิ่งก็คือ ความทุ่มเทอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จะนำมาซึ่งผลดีต่อตัวท่านเองและต่อองค์กร ซึ่งนับเป็นสิ่งที่คุ้มค้ำกับความพยายามเป็นอย่างยิ่ง

“คิดเป็น”

กับยุทธศาสตร์ การพัฒนาครู

ดาร์ห์ จนาพิระกนิษฐ์*

อาจารย์ดาร์ห์ จนาพิระกนิษฐ์ เป็นข้าราชการที่ทำงานคว่ำหวอดอยู่กับงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมานานกว่า 30 ปี ได้เรียนรู้และได้ฝึกประสบการณ์ภาคปฏิบัติกับเจ้าของปรัชญาคิดเป็น (อาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์) อย่างใกล้ชิด ทำให้ได้ซึมซับเอาแนวคิดและวิธีการปฏิบัติไว้อย่างครบถ้วน ลึกซึ้ง และชัดเจน วันหนึ่งท่านเดินทางจากบ้านพักที่จังหวัดเชียงรายมาปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครช่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนที่สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน และท่านตอบรับคำเชิญของผู้เขียนที่ขอให้ท่านแวะมาเล่าประสบการณ์การทำงาน “คิดเป็น” ผ่านทางวารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้

น่าจะให้มีการนำเอาสิ่งที่อ่านได้เขียนได้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย จึงได้มีปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ขึ้นมาใหม่ เรียกว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (Functional Literacy) และอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ได้นำเสนอในที่ประชุม UNESCO ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่ใช้ปรัชญาคิดเป็น (Khit-pen Philosophy) ซึ่งเป็นที่ฮือฮามากในสมัยนั้น

ปรัชญาคิดเป็น มีพื้นฐาน ความเป็นมาอย่างไร

แต่เดิมการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ โดยกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา มุ่งเน้นการจัดการสอนให้ผู้ที่ไม่รู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้ และรู้หน้าที่ของพลเมือง ต่อมาอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ (อดีตผู้อำนวยการกองการศึกษาผู้ใหญ่ในสมัยนั้น) มีความเห็นว่า การสอนให้ผู้ใหญ่อ่านได้ เขียนได้แล้ว

อย่างไรที่เรียกว่า คิดเป็น และ คิดเป็นในความคิดของอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ คืออะไร

เป็นการเรียนที่เริ่มจากสภาพปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม หรือปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเอง การสอนให้คนคิดเป็นก็คือ ต้องสอนให้เขารู้จักปรับตัว รู้จักคิดแก้ปัญหา ไม่ใช่แค่ผู้เรียนจะคิดไม่เป็นนะ ผู้เรียนเขาคิดเองได้อยู่แล้ว เพียงแต่ว่าข้อมูลที่นำมาคิดนั้นต้องสอนให้เขาคิดให้ครอบคลุม 3 ด้านคือ ตัวเอง สังคมสิ่งแวดล้อม และวิชาการ ข้อมูลตัวเองคือ ข้อมูลตั้งแต่เกิดถึงปัจจุบัน รวมทั้งจะต้องมองไป

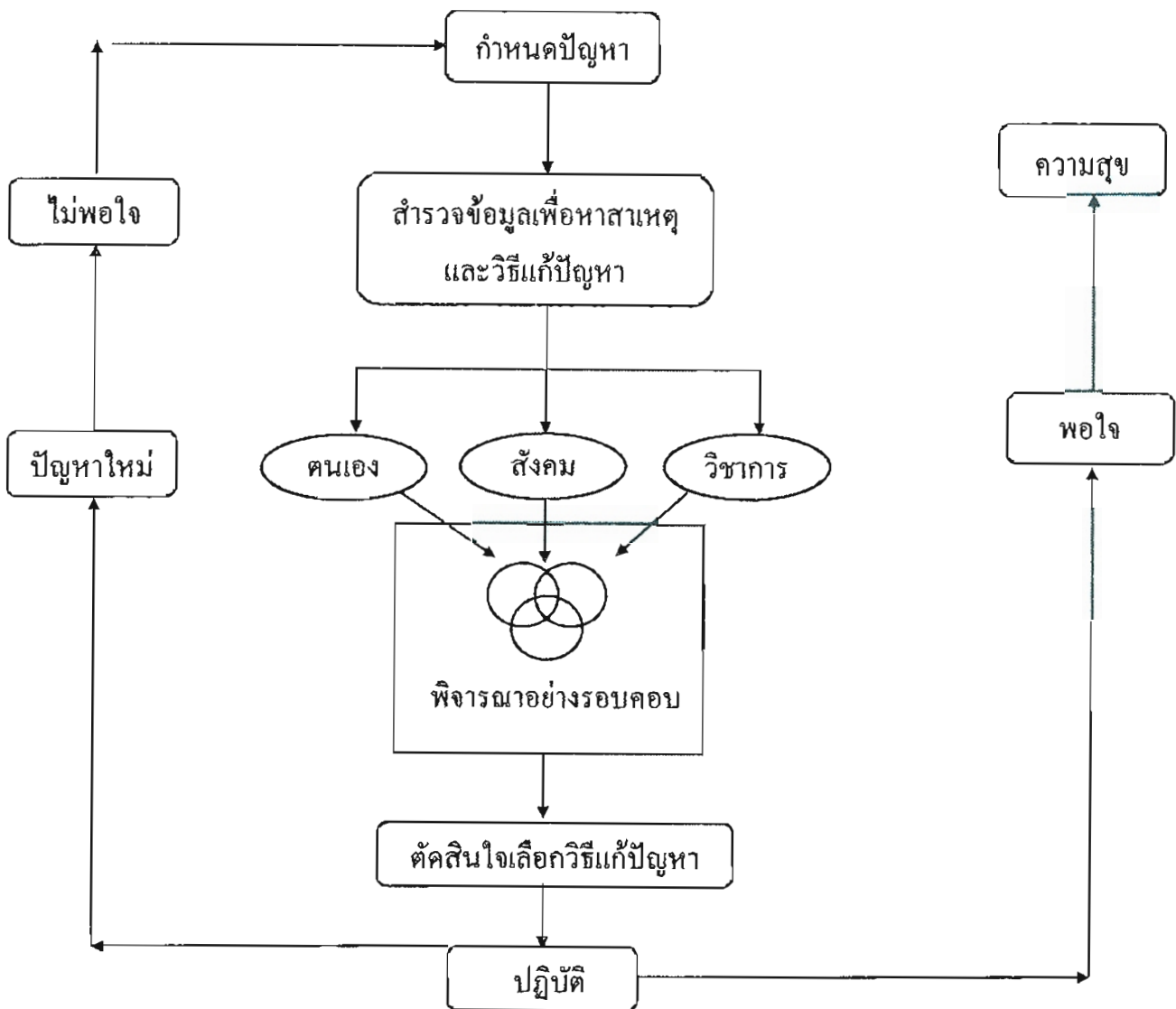
* อดีตนักวิชาการศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเชียงราย
นางสาวประวีณ รอดเขียว สัมภาษณ์

ในอนาคตข้างหน้าด้วย เราชอบอะไร ไม่ชอบอะไร มีพื้นฐานอย่างไร มีเงินแค่ไหน มีข้อจำกัดอะไร ฯลฯ ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม เช่น สังคมเป็นอย่างไร เขาทำอะไรกัน มีใครอยู่ที่ไหน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ไหน ฯลฯ ข้อมูลวิชาการ เช่น เรื่องนี้หมอบว่าอย่างไร ครูว่าอย่างไร หรือความรู้เรื่องนี้เรารู้มากน้อยแค่ไหน แล้วเราจะไปหาความรู้ที่ว่านี้ได้ที่ไหน ฯลฯ คำถามอย่างนี้ต้องเอามาให้ผู้เรียนคิด คือ คิดถึงตัวเอง คิดถึงสิ่งแวดล้อม และด้านวิชาการ แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อดีข้อเสียหาทางเลือกที่จะปฏิบัติ

ผมจำได้ว่า มีอยู่วันหนึ่งพวกเราหลายคนทำงานอยู่ด้วยกัน มีอาจารย์ทองอยู่ แก้วไทรสะ อาจารย์บุญสม นาวานุเคราะห์ อาจารย์สมประสงค์ วิทยเกียรติ อาจารย์สนวน เด่นดวง อาจารย์ชำนาญ นิศารัตน์ ได้เชิญท่านอาจารย์ ดร.โกวิทมาพูดคุยให้เราฟังว่า ท่านคิดเรื่องคิดเป็นอย่างไร แล้วคิดเป็นมันคืออะไร

ท่านเริ่มต้นอธิบายว่า มนุษย์เรามีความแตกต่างกัน มีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน เพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดความต้องการของคนเราแตกต่างกัน แต่คนเราก็มีความต้องการที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ ต้องการความสุข ดังนั้นถ้าเราสามารถทำให้สิ่งที่เราเป็นทุกข์ หรือที่เป็นปัญหาให้มันเบาบางลงได้ หรือให้มันหายไปได้ นั่นคือเราสามารถแก้ปัญหาได้ เราก็เกิดความสุข นี่คือการต้องการของมนุษย์ และถ้าจะเทียบความสุขของเศรษฐกิจกับความสุขของสามล้อหรือของกรรมกร จะเห็นว่าความสุขของมนุษย์นี้เท่ากัน แต่ตัวที่จะทำให้เกิดความสุขนี้แตกต่างกัน เศรษฐกิจก็อาจต้องการกินหุ้ดลาม ในขณะที่กรรมกรกินน้ำพริกกะปิ ก็อิ่มท้องเหมือนกัน มีความสุขเหมือนกัน เป็นความสุขที่เท่ากัน ถ้าพอใจ อาจารย์ ดร.โกวิท บอกว่า ความสุขอยู่ที่ความพอใจ

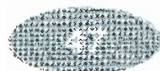
ดังนั้น ถ้ามนุษย์จะทำให้ตัวเองมีความสุขก็ต้องปรับตัวเอง เพื่อให้อยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมนั้นได้ อย่างไม่ทุกข์ทรมาน ก็คือต้องปรับตัวเอง ซึ่งการปรับตัวเองนี้ต้องปรับอยู่เสมอและตลอดเวลา การปรับตัวนั้นบางคนก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกันบางคนก็ปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเอง แต่มีบางคนไม่ได้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือไม่ได้ปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเอง เพื่อให้สามารถอยู่ได้ บางคนหนีไปเลย หนีไปจากสังคม เช่น ไปบวช ไปอยู่ป่า ไม่เสวนากับคนในสังคม หรือไปกระโดดตึกตาย ฯลฯ การปรับตัวนี้มีหลายระดับและทำให้เกิดผลต่อตัวเราเองหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความคิดวิเคราะห์ ประสพการณ์ รวมทั้งการได้รับการฝึกฝนมาากน้อยแค่ไหน นั่นคือ คนต้องปรับตัวจึงจะมีความสุขได้ แต่สังคมสิ่งแวดล้อมนี้มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และโลกมีการเปลี่ยนแปลงที่เร็วมาก คนที่มีการศึกษามีข้อมูลก็จะสามารถปรับตัวได้เร็ว สังคมยอมรับได้ แต่คนไม่มีความรู้ ไม่มีข้อมูลด้านสังคมสิ่งแวดล้อมเพียงพอ การปรับตัวก็อาจทำได้ไม่เต็มที่ หรือปรับตัวไม่ทันก็ทำให้เกิดปัญหาได้ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาคนก็ต้องแก้ปัญหา นั่นคือ ต้องเข้าสู่กระบวนการคิดเป็น คือ คิดถึงข้อมูลตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อม และวิชาการ แล้วนำมาประมวลเข้าด้วยกัน คิดวิเคราะห์ เวลาคิดนี้มันอาจจะหลายช่องทาง มีทางเลือกที่จะตัดสินใจแล้วก็ปฏิบัติ ขณะที่ปฏิบัติก็เกิดความพอใจแล้วก็เกิดความสุข ทีนี้พอปฏิบัติไปได้สักระยะหนึ่ง มันอาจจะเกิดปัญหาใหม่ขึ้นมา เป็นปัญหาแทรกซ้อนขึ้นมาคือไม่พอใจ เมื่อไม่พอใจก็ต้องกลับมาเข้ามาสู่กระบวนการใหม่อีกครั้ง เอาข้อมูลมาคิดใหม่ คิดให้มากขึ้น แล้วตัดสินใจใหม่ ลองปฏิบัติใหม่ ขณะนั้นก็มีความสุข และถ้าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพของตัวเองแล้วก็จะเกิดความพอใจและมีความสุขในสถานการณ์นั้น ดังแสดงในแผนภูมิ

๖. การสอนผู้ใหญ่โดยวิธี
กระบวนการคิดเป็นก้าวสำคัญ

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จโดยใช้กระบวนการคิดเป็น มีพื้นฐานเริ่มจากการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพปัญหาในชุมชนเป็นหลัก จึงมีการสำรวจสภาพปัญหาและนำปัญหาเหล่านั้นมาสร้างเป็นบทเรียนหรือเป็นแผ่นเรียน สำหรับแจกให้แก่ผู้เรียนในการมาเรียนแต่ละครั้ง โดยในแผ่นเรียนนี้จะมีคำหลัก

(Key words) ที่จะใช้เป็นประเด็นหรือเป็นสื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ปัญหาเรื่องการปลูกข้าวหรือข้าวที่ปลูกพันธุ์ไม่ดี มีคำหลักว่า ข้าว พันธุ์ ดี แล้วก็จะมีรูปภาพ ซึ่งจะช่วยให้สื่อความหมายให้ชัดเจนขึ้น เช่น มีภาพรวงข้าวหรือภาพคนกำลังกินข้าวอยู่ในบ้าน ภาพนี้มีไว้เพื่อให้ครูใช้ในการนำอภิปรายหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออก ทำให้บรรยากาศการเรียนไม่ใช่เป็นการสอน แต่เป็นการพูดคุยกัน จากนั้นครูจะให้ผู้เรียนฝึกอ่านข้อความ

ข้าว พันธุ์ ดี แล้วให้ผู้เรียนอ่านตาม หรือให้อ่านทีละคน หรือให้ผู้เรียนอ่านนำ แล้วให้เพื่อนอ่านตาม ภายในไม่ถึง 5 นาที คำ 3 คำนี้ เขาอ่านได้แล้ว เพราะเขาพูดกันบ่อย ๆ เพียงแต่เขาไม่รู้ว่าเขียนอย่างไรเท่านั้น ดังนั้น เมื่อเขาไปเห็นคำ 3 คำนี้ที่ไหนอีก เขาก็จะอ่านได้ หน้าต่อไปก็จะเป็น Concept ของ ข้าว พันธุ์ ดี เช่น ปลุกข้าวพันธุ์ดี ได้ข้าวหลายถัง ถ้าข้าวพันธุ์ไม่ดี ปลุกข้าวได้ไม่มาก เป็นต้น ขณะเดียวกันครูก็ต้องมีประเด็นคำถามที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและแสดงออก เช่น ข้าวพันธุ์ดีเป็นอย่างไร หมู่บ้านเราปลุกข้าวพันธุ์อะไร จากนั้นก็ให้ผู้เรียนฝึกเขียน และแจกลูก เช่น ด - ดี, เอ ม ใ ส เป็น มี, เอ ร ใ ส เป็น รี และฝึกการคิดคำนวณจากโจทย์เลขง่าย ๆ เช่น นายดี ปลุกข้าวพันธุ์ดี 1 ไร่ ได้ข้าว 30 ถัง ถ้านายดี ปลุกข้าวพันธุ์ดี 2 ไร่ จะได้ข้าวกี่ถัง เป็นต้น สรุปสุดท้ายผู้เรียนจะต้องมีข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับเรื่อง ข้าว พันธุ์ ดี เช่น จะทดลองปลุกข้าวพันธุ์ดีกันไหม จะทดลองเมื่อไร จะหาข้าวพันธุ์ดีได้ที่ไหน จะมีการทดลองปลุกข้าวพันธุ์ดีที่บ้านของผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง ฯลฯ นี่คือการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเป็น ที่เริ่มจากสภาพปัญหาและครูตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนช่วยกันคิด แล้วจะไปสู่การปฏิบัติ (Functional Literacy)

๖. ตัวอย่างจริงจะก่อให้เกิดรูปร่างกระบวนการติดเป็นอย่างลึกซึ้งและนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ อย่างเหมาะสม

การอบรมครูเพื่อให้ได้ Concept ของปรัชญาคิดเป็น ได้ใช้กรณีตัวอย่าง เช่น

แนวคิดที่ 1 ชีวิตคนแตกต่างกัน มีความต้องการไม่เหมือนกัน มีกรณีตัวอย่างเรื่อง หลายชีวิต พูดถึงคนที่เป็นครู ทหาร ไปรษณีย์ สามล้อ แม่ค้า ชาวนา

ฯลฯ ทุกคนมีความหวังในชีวิต ทุกคนมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนต้องการความสุข สรุปในกรณีตัวอย่างนี้คือ ความต้องการของคนแตกต่างกัน มนุษย์มีความแตกต่างกัน ประสพการณ์แตกต่างกัน แต่ต้องการความสุข

แนวคิดที่ 2 ความสุขอยู่ที่ความพอใจ มีกรณีตัวอย่างเรื่อง แป๊ะซง พูดถึงความต้องการของคนที่แตกต่างกัน แต่มีความต้องการที่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือ ความสุข และความสุขอยู่ที่ความพอใจ ในกรณีตัวอย่างมีแป๊ะซงขายเต้าฮวยอยู่ที่ริมรั้วบ้านของท่านขุน ซึ่งปลดเกษียณแล้ว แป๊ะซงหาบเต้าฮวยไปขาย พอถึงตอนเย็นกลับบ้านกินข้าวกินปลาเสร็จเรียบร้อยแล้วก็เอาซอมมาสีเป็นเสียงเพลง ท่านขุนได้ยินทุกวันก็มีความสุข วันหนึ่งก็อยากจะตอบแทนบุญคุณแป๊ะซง ที่ให้ความสุขด้านเสียงเพลง จึงให้เงินแป๊ะซงไป 50,000 บาท ให้เอาไปลงทุนค้าขายเพื่อว่าจะได้เงินมากกว่าขายเต้าฮวย แป๊ะซงเมื่อรับเงินไปแล้วก็หายไปเลย นับแต่นั้นมาท่านขุนก็ไม่ได้ยินเสียงเพลงอีก หลังจากนั้น 3 เดือน แป๊ะซงเอาเงินมาคืนท่านขุน บอกว่าผมไม่เอาแล้ว ผมกลับไปขายเต้าฮวยอย่างเดิมดีกว่า เพราะรับเงินไปแล้ว ผมต้องไปลงทุน ต้องจ้างลูกจ้าง ต้องตื่นแต่เช้าไปเอาของที่โรงงาน โอ๊ย! มันเหนื่อยไปหมด ผมไม่มีความสุขเลย เอาเงินของท่านขุนคืนไปเลย ต่อจากนั้นท่านขุนก็ได้ยินเสียงเพลงที่ให้ความสุขเหมือนเดิม นั่นคือ ความสุขอยู่ที่ความพอใจ

แนวคิดที่ 3 คนเราถ้าจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต้องปรับตัว มีกรณีตัวอย่างเรื่องนารี นารี สอบเข้าคณะแพทย์ไม่ติด แต่ก็มิเกรงสูงพอที่จะไปเรียนพยาบาลได้ นารีร้องไห้ฟูมฟายเสียใจเพราะตั้งความหวังไว้สูง นารีเขียนจดหมายไปถึงเพื่อนเล่าให้เพื่อนฟังว่า เสียใจมาก เครียด เพื่อนให้คำแนะนำว่า ยังมีคณะอื่นที่นารียังพอจะเข้าเรียนได้ และคนที่หวังจะสอบเข้าคณะแพทย์ก็สอบไม่ติดเยอะแยะไป และโดยศักยภาพแล้วไม่ว่าจะทำงานอาชีพอะไรก็ตาม ก็เป็นการทำงานให้สังคมทั้งนั้น นารีได้รับคำแนะนำอย่างนั้น ก็ปรับตัวปรับใจได้ คิดว่าคนอื่นที่เขาผิดหวัง

ยิ่งกว่าตนเองก็ยังมี และนารีก็ยังสามารถเข้าเรียนพยาบาลได้ สรุปว่านารีต้องปรับตัวปรับใจให้เข้ากับสถานการณ์ให้ได้ จึงจะมีความสุข

แนวคิดที่ 4 สังคมเปลี่ยนเร็วมาก คนที่ปรับตัวไม่ทันก็เกิดปัญหาได้ มีกรณีตัวอย่างเรื่อง วุ่น วุ่นนี้คือ วุ่นวาย เรื่องคือ ที่บ้านในชนบทเมื่อก่อนนี้ก็อยู่กันอย่างสุขสบาย เป็นชีวิตที่เรียบง่าย ต่อมามีการขุดพบพลอยขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้มีคนเข้ามาในหมู่บ้านมากขึ้น มีไฟฟ้าใช้ มีรถยนต์วิ่งกันขวักไขว่ เด็กเล็ก ๆ วิ่งเล่นอยู่ในหมู่บ้านก็ถูกรถชนบาดเจ็บสาหัส ก็มีการพนันเข้ามาในหมู่บ้าน มีร้านค้าต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น คนใช้จ่ายเงินมากขึ้น ชื่อสิ่งของฟุ่มเฟือย มีพวกมิชชันนารีต่าง ๆ มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป คนถูกไฟฟ้าดูดตาย เนื่องจากใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าไม่เป็น นี่ทำให้เกิดปัญหา แสดงให้เห็นว่าสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก คนปรับตัวไม่ทันก็ทำให้เกิดปัญหา

แนวคิดที่ 5 เมื่อเกิดปัญหาเราก็ต้องสอนให้คนรู้จักแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการคิดเป็น มีกรณีตัวอย่างเรื่อง สู้ไหม เรื่องนี้สร้างขึ้นมาเพื่อให้เห็นว่าถ้าเจอปัญหานี้ จะตัดสินใจอย่างไร ต้องคิดอย่างไร ในเรื่องพูดถึงคนคนหนึ่งนั่งรถทัวร์ไปต่างจังหวัด แล้วรถทัวร์ก็ถูกปล้น สภาพเหตุการณ์ก็คือ โจรที่ปล้นรถทัวร์เอาปืนไปที่หัวคนขับ แล้วตะโกนบอกให้หยุดรถ บอกว่านี่คือการปล้น แล้วให้ทุกคนนั่งนิ่ง ๆ ในขณะนั้นผมนั่งอยู่ในเหตุการณ์ มีเงินอยู่ในกระเป๋า 30,000 บาท เป็นเงินที่จะเอาไปให้ภรรยา แล้วมีปืน .22 อยู่ 1 กระบอก เพิ่งซื้อใหม่ยังไม่ได้ทดลองยิง กะว่าจะเอาไปให้ภรรยาที่บ้านไว้ป้องกันตัว ในขณะนั้นก็มองไปที่คนอื่น ๆ เห็นมีคนหนึ่งตัดผมเกรียนท่าทางคล้ายทหารหรือตำรวจ กำลังเอามือแตะที่เอว ในขณะที่ผู้ร้ายก็ตะโกนว่าให้หยุดรถ รถทัวร์ก็สายไปมาอย่างน่ากลัวอันตราย เราก็หยุดเหตุการณ์ไว้ตรงนี้ แล้วถามว่าถ้าเป็นท่านอยู่ในเหตุการณ์อย่างนี้ท่านจะตัดสินใจสู้หรือไม่สู้ เพราะอะไร สุดท้ายก็จะมาสรุปว่า เวลาคนมี

ปัญหาจะต้องใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ โดยจะต้องคำนึงถึงข้อมูล 3 ด้าน คือ ตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อม และวิชาการ ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้การตัดสินใจนั้นถูกต้องมากขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาได้

จะสอบให้ปุ๋ยเรียนติดเป็น ก็ตัวง่าให้ครูติดเป็นก่อน

ผมใช้เทคนิคการตั้งคำถามมาเป็นตัวสำคัญที่จะฝึกให้ครูรู้จักตั้งคำถาม โดยผมจะให้ครูนั่งเป็นวงกลม แล้วผมจะให้ครูตั้งคำถามกับของที่ผมจะยื่นไปตรงหน้าครู ตัวอย่างเช่น ผมอาจจะยื่นปากกาไปตรงหน้าครู แล้วให้ครูตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับปากกา เป็นคำถามอะไรก็ได้ ไม่มีผิดไม่มีถูก เช่น สีอะไร ชื่อมาจากไหน ราคาเท่าไร ขอได้ไหม

เงื่อนไขของการให้ตั้งคำถามก็คือ จะต้องไม่ตั้งคำถามให้ซ้ำกับคนที่ถามไปก่อนหน้าแล้ว และการตั้งคำถามนี้ต้องเร็วด้วยนะ บางคนยื่นปากกาไปตรงหน้าแล้วยังงงนึกคำถามไม่ออก ทั้ง ๆ ที่มันง่ายมาก นั่นเพราะอะไร ก็เพราะครูไม่เคยได้รับการฝึกเลย เวลาไปสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ก็คือ บอกอย่างเดียว จากนั้นก็ฝึกใหม่รอบที่ 2 ให้ตั้งคำถามกับของสิ่งอื่นต่อไปอีก สุดท้ายจึงมาสรุปร่วมกันทีหลังว่า ให้ลองวิเคราะห์คำถามที่พวกเราช่วยกันตั้งขึ้นมาว่าคำถามลักษณะใดที่เป็นคำถามที่ทำให้ผู้เรียนต้องคิดมากขึ้น คือ คำถามที่อาจจะลงท้ายด้วยคำว่า เพราะเหตุใด ทำไม หรืออย่างไร มีเหตุผลอะไร หรือมีข้อดีข้อเสียอย่างไร เป็นต้น เมื่อครูเริ่มที่จะเรียนรู้กับการตั้งคำถามมากขึ้นแล้วทีนี้สิ่งของที่เรานำมาใช้เป็นตัวกระตุ้นให้ครูตั้งคำถามมันก็อาจต้องลึกซึ้งขึ้นไปอีก เช่น อาจเป็นรูปหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ เป็นเรื่องที่เป็นนามธรรม เช่น เรื่อง

คุณธรรม ศีลธรรม ของแพง ฯลฯ เพื่อชี้ให้เห็นว่า เรื่องต่างๆ เหล่านี้สามารถนำมาตั้งเป็นคำถามให้ผู้เรียน คิดได้มากมาย จากนั้นผมก็มาสรุปว่า ในเรื่องนั้น ๆ ถ้าจะถามให้ผู้เรียนคิดถึงตัวเองจะต้องถามว่าอย่างไร ถ้าจะถามให้ผู้เรียนคิดถึงสังคมสิ่งแวดล้อมจะถามอะไร และถ้าจะถามให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้ทางวิชาการ จะถามอะไรได้บ้าง ทุกคนก็ต้องเริ่มใช้ความคิดแล้วว่า จะถามคำถามอย่างไร และคำถามสรุปสุดท้ายที่จะให้ผู้เรียนตัดสินใจคือ แล้วตกลงในภาวะอย่างนี้เราควร จะตัดสินใจอย่างไร

๖. การสอนโดยเน้นปรัชญาที่ดีเป็น ต้องสอนอย่างไร

การอบรมครู เพื่อที่จะทำให้ครูมั่นใจว่าการสอน แบบคิดเป็นนี้ได้ผล ผมต้องสาธิตให้ครูดู ผมได้แบบอย่าง การสอนแบบนี้มาจากอาจารย์ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เมื่อครั้งที่มีการประชุม UNESCO ที่ประเทศไทย เป็นเจ้าภาพจัดขึ้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีหลายประเทศเข้าร่วม เช่น อินเดีย ปากีสถาน ฯลฯ มีการจัดให้ไปดูงานการสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (Functional Literacy) ที่เรจัดขึ้น ตอนนั้นประเทศไทย ก็ยังเพิ่งเริ่มโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ได้ไม่กี่ปี ผมก็ไปอบรมครูมาบ้างแล้ว แต่รูปแบบ การสอนแบบคิดเป็นที่เป็นรูปธรรมก็ยังไม่เกิด ตอนนั้น ประมาณปี 2518 เขาก็ถามว่าจะให้ใครสอน ครูที่นั่น ก็เป็นครูสอนเด็กประถม เขาบอกว่า “คิดเป็น” เขายัง ไม่รู้เหมือนกัน สุดท้ายก็เลยให้ศึกษานิเทศก์ กอง การศึกษาผู้ใหญ่ท่านหนึ่งประจำอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลกเป็น ผู้สาธิตการสอน วันนั้นท่านสอนเรื่อง กินของสุก ๆ ดิบ ๆ มีแผ่นเรียนเรื่อง กินของสุก ๆ ดิบ ๆ แจกให้ผู้เรียนอ่าน มีการคุยกันนิดหน่อย แล้วท่านเขียนประเด็นลงใน กระดาษม้วน ๆ แจกไปตามกลุ่ม กลุ่ม 1 ก็ประเด็นหนึ่ง

กลุ่ม 2 ก็อีกประเด็นหนึ่ง กลุ่ม 3 ก็อีกประเด็นหนึ่ง จากนั้นท่านให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายประเด็นที่ได้รับ ปรากฏว่าตอนนั้นชาวบ้านเปิดกระดาดออกดู อ่านก็ ยังอ่านไม่ค่อยออกเลย ก็มองหน้ากันหรือหรืออยู่ ท่านศึกษานิเทศก์ก็พยายามกระตุ้นให้ชาวบ้านพูด ชาวบ้านก็พูดไม่ได้ เพราะอ่านประเด็นยังไม่ออกเลย อาจารย์ ดร.โกวิท ท่านก็เข้าไปเลยตอนนั้น แล้วก็ไป พูดกับชาวบ้าน

อาจารย์โกวิท : เป็นไงรู้จักของสุก ๆ ดิบ ๆ ไหม

ชาวบ้าน : รู้จักกะ

อาจารย์โกวิท : มีอะไรบ้างละ

ชาวบ้าน : ลาบ ลู ก้อย ฯลฯ

อาจารย์โกวิท : เป็นไง กินแล้วดีไหม

ชาวบ้าน : รำกะ

อาจารย์โกวิท : กินลาบสุก ๆ ดิบ ๆ คิดว่าดี หรือไม่ดี

เอาละที่นี่ บางคนบอกดี รำดี บางคนบอกไม่ดี ต้องเสีย บรรยากาศการเรียนการสอนเปลี่ยนไปเลย วันนั้นอาจารย์โกวิท สาธิตการสอนให้ดูนะ แล้วคำถาม สุดท้ายก็คือ แล้วต่อไปเราคิดว่าจะตัดสินใจกินลาบ (กินของ) สุก ๆ ดิบ ๆ หรือไม่ ต่อไปเราจะทำอย่างไรดี ชาวบ้านก็เริ่มบอกว่าต้องอย่างเนื้อให้สุกก่อน ต้องไปดู ก่อนว่า เนื้อหมู เนื้อควาย ที่เอามาฆ่านี้เป็นโรคไหม

อาจารย์โกวิท : แล้วหมอมว่าอย่างไร อนามัย ว่า อย่างไร

ชาวบ้าน : หมอว่ามีพยาธิ

อาจารย์โกวิท : แล้วการตัดสินใจของชุมชนล่ะ ต่อไปจะทำกินอย่างไร

ชาวบ้าน : ต่อไปถ้าจะกิน ก็ให้หลีกเลี่ยง ของที่มันดิบมาก ๆ

อาจารย์โกวิท : แล้วคนอื่นเขาไม่ว่าเราหรือ

ชาวบ้าน : บ่ว่า เพราะมันร่างกายของเขา

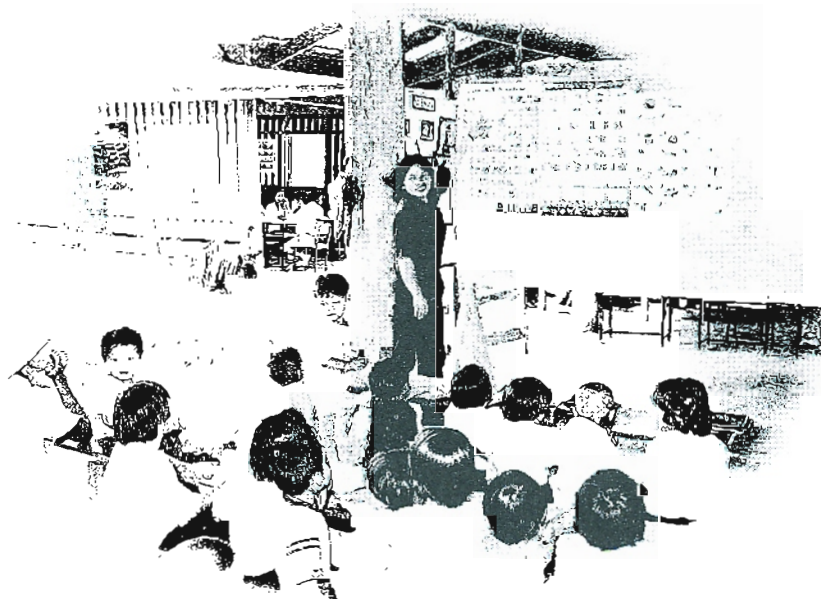
ข้อมูลครบทั้ง 3 ด้านเลย วันนั้นผมเหมือนดวงตาเห็นธรรมเลยนะ ตั้งแต่เห็นอาจารย์โกวิทสาธิตการสอนผู้ใหญ่ในวันนั้นแล้ว เวลาผมไปอบรมครูที่ไหนผมก็สาธิตเหมือน ๆ กับที่อาจารย์ ดร.โกวิทสาธิตในวันนั้น เพียงแต่เนื้อหาที่ใช้ในการอบรมครูก็เปลี่ยนไป

ในขั้นตอนสุดท้ายของการอบรมครู ผมจะใช้วิธีที่เรียกว่า Peer Teaching โดยให้ครูแบ่งกลุ่มกันกลุ่มละ 5 คน แล้วให้แต่ละคนเอาเรื่องที่มีอยู่ในบทเรียน 100 เรื่อง ให้เลือกไปคนละเรื่อง แล้วให้ไปเตรียมการสอนรูปแบบที่เรียกว่า Peer Teaching คือให้สอนกันในกลุ่ม 5 คน คนหนึ่งเป็นคนสอนแล้วอีก 4 คนเป็นผู้เรียน ให้สอนเรื่องที่ตนเองเลือก โดยใช้กระบวนการคิดเป็น คือมีการตั้งประเด็นคำถาม ให้คุยกันให้หาข้อยุติ พอสอนเสร็จแล้วก็ให้คนที่เป็นผู้เรียนทั้ง 4 คนวิพากษ์วิจารณ์การสอน จากนั้นก็ให้คนที่ 2 สอนแล้วให้อีก 4 คนที่เหลือเป็นผู้เรียน พอสอนเสร็จก็ให้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งช่วยทำให้ครูเกิดความมั่นใจที่จะนำเอากระบวนการคิดเป็นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

๖ อาจารย์ดีต่ออย่างไรกับ “คิดเป็น”

“คิดเป็น” นี้ผมว่าน่าจะเป็นทฤษฎีทางการศึกษาของไทย (Khitpen Theory) มากกว่าที่จะเป็นปรัชญาคิดเป็น (Khitpen Philosophy) เพราะว่าการคิดเป็นได้ผ่านการพิสูจน์นำไปทดลองและนำไปใช้แล้วอย่างมากมาย เหตุผลที่สำคัญอีกอย่างคือ ถ้าคิดเป็นเป็นทฤษฎีทางการศึกษา ก็จะมีผลทำให้ผู้ที่เรียนครูในสถาบันราชภัฏหรือในคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องมีการศึกษาเรียนรู้ทฤษฎีคิดเป็นครู-อาจารย์ก็ต้องศึกษาเรียนรู้ทฤษฎีทางการศึกษา “คิดเป็น” ที่คิดโดยนักการศึกษาไทย ซึ่งผมว่ามันมีความทันสมัยที่สุดแล้ว และใช้ได้ทุกโอกาส

การจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบหรือนอกระบบก็ตาม หากครูได้รับการพัฒนาฝึกฝนจนชำนาญในการนำ “คิดเป็น” ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแล้วก็เป็นที่คาดหวังได้ว่าผู้เรียนที่ผ่านเข้าสู่ระบบการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าว น่าจะสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองได้อย่างราบรื่น และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

มุมมองนี้มีรางวัล

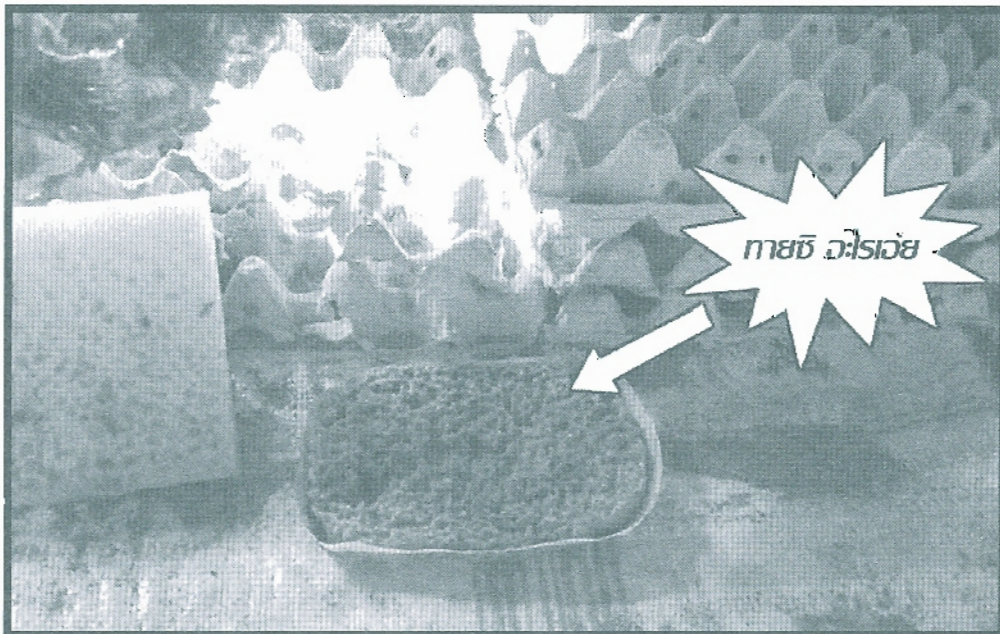
ฟัง

อ่านวารสาร กศน. “เพื่อนเรียนรู้” ทุกท่าน วารสาร กศน. “เพื่อนเรียนรู้” ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้อ่านทุกท่าน จำกัดคอรัมน์ มุมนี้มีรางวัลขึ้นมา โดยมีประเด็นคำถามให้ท่านผู้อ่านได้ลิ้มลอง และได้แง่คิดที่แตกต่าง หลากหลาย

คำถามมีดังนี้

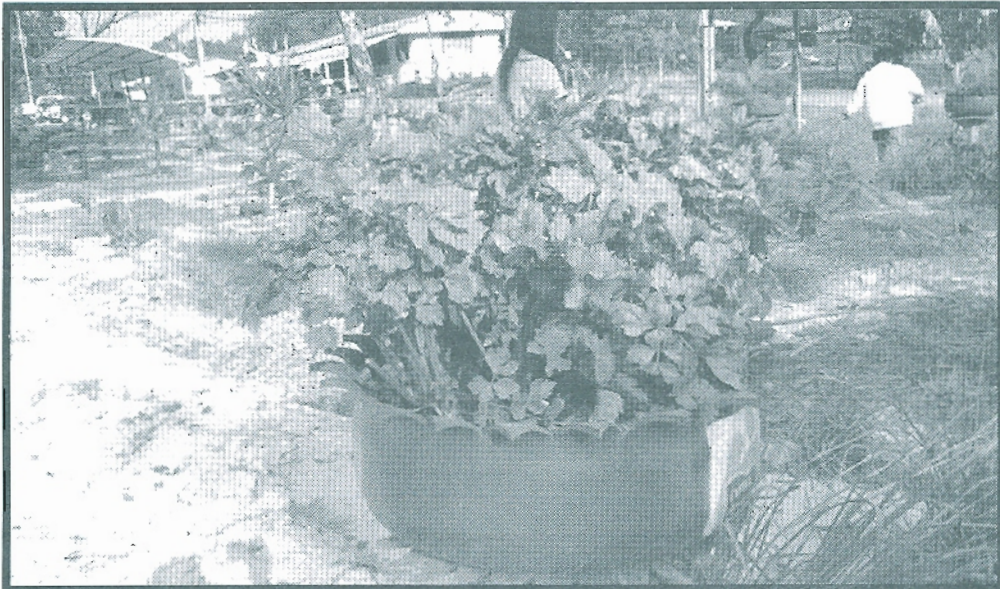
1. การปรับบทบาทภารกิจ และเปลี่ยนภาพลักษณ์ใหม่ของ กศน. ทำให้เกิดโลโก้ใหม่ “เพื่อนเรียนรู้” ใครทราบบ้างว่า สัญลักษณ์เดิมของ กศน. เป็นรูปอะไร

2.

ทนายวิภาณี ใช้เป็นอุปกรณ์วิชาชีพทนายอะไรบ้าง?

3.

*“บ้านหวาง” โมเดล กิจกรรมปลูกต้นไม้จากกระถางรถยนต์
ทอปฮิตของ กศน. อีสาน ที่โดนใจประชาชนจริง ๆ*

อยากทราบว่า ใครเป็นผู้คิด?

ทราบคำตอบหรือไม่ รีบเขียนคำตอบลงในไปรษณียบัตรและตัดชิ้นส่วนท้ายหน้านี้ติดมากับไปรษณียบัตรด้วย (ใช้ตัวจริง ห้ามถ่ายสำเนา) ใส่ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ ส่งไปที่ บรรณาธิการวารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ถนนราชดำเนิน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 ก่อนวันที่ 20 พฤษภาคม 2550 ผู้โชคดีจำนวน 5 ท่าน (จากการจับฉลาก) จะได้รับรางวัลเป็นวารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้ ฉบับที่ 2 ประจำเดือนมิถุนายน

แบบสำรวจ

ใบสมัครสมาชิกวารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้

อัตราค่าสมาชิก 1 ปี /4 เล่ม/..... บาท

หมายเลขสมาชิก

ต้องการรับวารสารตั้งแต่ ฉบับ

1. จำนวน เล่ม
2. จำนวน เล่ม
3. จำนวน เล่ม

รวม ฉบับ

ข้อมูลสมาชิก

นาย นาง นางสาว ชื่อ นามสกุล
หน่วยงาน
ที่อยู่
สถานที่จัดส่ง

เบอร์โทรศัพท์ ที่ทำงาน
 ที่บ้าน
 มือถือ

ชำระค่าสมัครโดย

- ธนาณัติ
 โอนเข้าบัญชี
 ตั๋วแลกเงิน

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

(สำเนา)

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ สป ๔๑๓/๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล
และสนับสนุนการตรวจราชการในระดับจังหวัด

เพื่อให้การตรวจ ติดตาม ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๖

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๒ แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการตรวจ ติดตาม ประเมินผลและนิเทศการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงแต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้เป็นกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและสนับสนุนการตรวจราชการในระดับจังหวัดดังนี้

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานกรรมการ
๒. ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งในจังหวัด	กรรมการ
๓. ประธานกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัด	กรรมการ
๔. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตในจังหวัด	กรรมการ
๕. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	กรรมการและเลขานุการ
๖. หัวหน้ากลุ่มอำนาจการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	ผู้ช่วยเลขานุการ
๗. หัวหน้ากลุ่มแผนงานและโครงการ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	ผู้ช่วยเลขานุการ

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ให้คณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนการตรวจราชการระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. กำหนดแนวทางการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การติดตามประเมินผล การดำเนินงานของหน่วยงาน และสถานศึกษาในระดับจังหวัด
๒. ประสานงาน การติดตามข้อมูลการจัดการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ในระดับจังหวัดบูรณาการ แผนการจัดการศึกษา ร่วมกับจังหวัดยุทธศาสตร์และอื่น ๆ
๓. สนับสนุนการตรวจราชการ ประสานเครือข่าย การตรวจราชการ การติดตามประเมินผล ของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด
๔. ติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวังเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษา และรายงาน ผลกระทบการศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๕. ให้ประธานแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น
๖. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙

วิจิตร ศรีสอ้าน

(นายวิจิตร ศรีสอ้าน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

เตรียมพบกับสาระความรู้ฉบับหน้า...

“ประกันคุณภาพ”

